Ára: 130 FORINT

65. évf. 8. szám 2010. május 1. Ijjár 17. 5770.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Más volt ez az Élet Menete...

4–5. oldal

A tulajdon múlandó, a sábbát állandó

(Böhár – Böchukotáj)

Ki távou el háárec áser áni notén láchem vösávtá háárec sábbát l'Hásém. Ha bementek az országba, amit adok nektek, akkor a föld is tartson szombatot.

Ezzel indul a kettős hetiszakasz **(május 8.)** első fele, és még részletezi is: hat éven át termelj a mezőn, a hetedikben ne végezz semmilyen mezőgazdasági munkát! Az 50-es években a zsidó gimnázium egyik „vonalas" tanára megjegyezte: de hiszen ez a vetésforgó! Már a Tórában is... Nahát! Már akkor ismerték!

Ma már nem vagyunk rákényszerítve egy kor divatáramlatára, így kijelenthetjük: ez nem a vetésforgó, hanem az Örökkévaló parancsa. Azaz, a „hetedikben" minden pihenjen!

De mit fogunk enni? – merült fel őseinkben a kérdés. Erre is részletes leírás szolgál, senkit nem fenyegetett az éhség – legalábbis emiatt.

De mi lesz a címben említett tulajdonnal? **Jobél hi sönát háchámisim sáná tihje láchem...** Jobélt, az ötvenedik évet tartsátok meg... szenteljétek meg! Itt részletesen taglalja a Tóra az ezzel kapcsolatos tudnivalókat, a lényege: az 50. évben a tulajdonok egy része „visszaáll" eredeti formájába. Ködösnek tűnő megfogalmazásom nem a véletlen műve.

A tanulság egyszerűbb: semmi sem a miénk! Az sem, amiért pénzt adtunk, megvettük. Hétköznapi példák. Néhány évtizeddel ezelőtt a Joint felújította a Dob utcai ortodox óvodát. Az avató rabbi – az amerikai jótékonykodók jelenlétében – mindenről szólt, az óvoda szellemiségének jelentőségéről, az alefbész elsajátításának fontosságáról stb. Csak egyet nem tett meg: nem mondott köszönetet az adományozóknak...

Mert ismerte a Szentírást.

Jeruzsálemben, a szent városban sok a koldus. Bárki kipróbálhatja, odaad nekik néhány sekelt, és nem köszönik meg...

Mert ismerik a Szentírást.

Azaz, az avató rabbi nem köszönte meg a Jointnak az óvodára adott pénzt, mert nem a sajátjukból adták, hanem abból, amit Isten juttatott nekik. A koldus ugyanezért nem hálálkodik, mert az adakozó nem a sajátjából ad. Persze van egy kis buktató: mindkét „félnek" ismernie kell a hagyományt. Mert ha nem, akkor legalábbis hálátlannak, de főleg modortalannak hiszi az adományozó a rászorultat.

Visszatérve szidránkhoz: az 50. év jobél, és ekkor a föld (is) megszűnik a tulajdonos tulajdona lenni.

Minden, amink van – Istené!

Ráv

Szédereste és széderesték

A címválasztás nem véletlen. Megfigyelésünk szerint évről évre egyre kevesebb körzetben rendeznek két széderestét. Gyors közvélemény-kutatásunk alapján három okról tudunk. A sorrend sem a véletlen műve. Első a gazdasági vál-

ság, ezért a 3–5 ezer forintos széder egyre kevesebb család számára érhető el. A másik az olcsóbb, javarészt külföldi pénzből finanszírozott „alternatív" széderek, többnyire amerikai szervezetek rendezésében – fele áron. A harmadik: egyre többen térnek vissza a hagyományhoz, és otthon ünnepelnek.

Hegedűs

Az első estén először imádkozás volt a frissen renovált zsinagógában, majd a díszterembe vonult a közel száztagú ünneplő közösség, ahol gyönyörűen megterített asztalok várták őket. *Deutsch László* főrabbi köszöntötte a megjelenteket, köztük *Rogán Antal* polgármestert és feleségét, *Derce Tamás* polgármestert, *Steiner Pál* képviselőt, *Gulyás Kálmán* államtitkárt és feleségét, valamint *Perger Eszter* főorvost. *Egri Oszkárnak,* a körzet elnökének köszöntője után a főrabbi vezette le a szédert. Elmagyarázta az Egyiptomból való kivonulás történetét, válaszolva a Má nistáná kérdéseire. Az elmondottakat midrásokkal színezte. *Klein Ervin* főkántor és *Biczó Tamás* kántor is kivette részét a Haggada felolvasásából.

Valaki megjegyezte: „Azért jöttem a Hegedűsbe, mert hallottam, hogy itt szigorúan a hagyományok szerint megy végbe a széder." Egymás után hangzottak el a Haggada imarészletei, a szimbolikus ételek magyarázatai, majd következtek a vallási kérdések és az ezekre adott válaszok csokoládéval való jutalmazása, ami mind-mind fokozta a jelenlévők jó hangulatát.

A finom vacsora elfogyasztása után a bencsolást Klein Ervin főkántor énekelte, és vele a közösség. Ezt követte a Haggada második részlete. Azt, hogy az emberek mennyire élvezték a széderestét, az is bizonyítja, hogy szinte valamennyien végig együtt maradtak.

A második estén Biczó Tamás énekelte el a kidust. Ezt követően Deutsch László főrabbi köszöntötte a hittestvéreket, majd elmondta az est programpontjait, ismertette a széder megülésének fontosságát. Itt is elhangzottak a Má nistáná kérdései, történeti ismertetések a szolgaság éveiről és a pusztai vándorlás eseményeiről. Az étkezés utáni imát Biczó Tamás énekelte, és természetes vele együtt a közösség.

A körzet ezúton mond köszönetet Deutsch László főrabbi úrnak, *Singer Andrásnénak* és mindazoknak, akik segítették az előkészületeket és a szédersték szép lebonyolítását.

ORZSE

A zsidó egyetemen az évek óta tartó gyakorlathoz híven két estét tar-

tottak, mindkettőt, így a második napi ifjúsági szédert is *Schőner Alfréd* rektor-főrabbi vezette.

Mindkét estén zsúfolásig megtelt a terem, összesen 210 vendég ünnepelt együtt. Hétfőn a pár esztendeje újjászerveződött közösség aprajanagyja részt vett. Olyan emberek is, akik korábban nem ide jártak, nem beszélve a rendszeresen visszatérő külföldi hittestvérekről, akik Svédországból, az USA-ból, Németországból és természetesen Izraelből érkeztek. Másnap – a többéves gyakorlatnak megfelelően – túlnyomórészt a hallgatók jöttek el.

Az est fényét emelték a *Tóth Emil* főkántor tolmácsolásában elhangzott hagyományos peszachi dallamok, de a modern kori chászidizmus zenei világába is betekintést nyerhettünk. Kedves, játékos ünnepi dalokat énekelt a közönség a főkántor irányításával.

A közös élményben és elmélyülésben nagy szerepe volt a forgatókönyvként szolgáló, az ORZSE által reprint sorozatban kiadott Haggadának, melyet a mártír sorsú *Róth Emil* győri főrabbinak „Az őrködés éjszakája" című alapműve alapján szerkesztettek meg, egységes és igényes kivitelben, ami *Kocsis Péter* munkáját dicséri. A neves szponzorok támogatásával kiadott kétnyelvű Haggadát *Borsányi Schmidt Ferenc* rendezte sajtó alá és látta el előszóval.

Markovits Tibor elnök és *Deutsch Dezső,* a közösség doyenje nagy segítséget nyújtottak az est lebonyolításában.

Az első napon a Má nistánát *Győrfi Dani* és *Béni* kérdezte. A sok-sok szép, emelkedett, de mégis könnyed pillanat egyik kedves mozzanata volt, amikor az általános iskolás Danit kérte fel a főrabbi, hogy ellenőrizze, az Élijáhu próféta számára kitett serlegből hiányzik-e valamennyi bor. A történet pikantériájához hozzátartozik, hogy az eddigi években még egyszer sem észleltek hiányt. Most azonban apró csodaként és mindenki legnagyobb meglepetésére a kisfiú közölte: talán egy ujjnyi mégis hiányzik a pohárból.

Úgy tűnik, mégiscsak eljött Élijáhu próféta!

Az első széder éjjel fél tizenegyig tartott, és munkanapra esett. Ennek ellenére a 120 főnyi vendégsereg túlnyomó többsége a vacsorát követő imán is végig ott maradt, és ez nagy dolog!

Gémesi Brigitta

(Folytatás a 3. oldalon)

FELHÍVÁS

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége alapszabályának 114/A. §-a alapján a Magyar Zsidó Kongresszus ülését **2010. május 16-án (vasárnap) 10 órára összehívjuk** a Budapest VII., Síp u. 12. szám alatt lévő Díszterembe.

A Kongresszuson részt vehet minden olyan önálló jogi személyiségű vagy jogi személyiség nélküli csoport, amely magát magyar zsidóként határozza meg, és legalább az ülést megelőző 15. napon regisztrálás céljából részvételi szándékát bejelenti, és kinyilvánítja kötődését a magyar zsidósághoz.

A Kongresszuson valamennyi részt vevő csoportot azonos jog illeti meg, a Kongresszus a résztvevőkre nézve kötelező érvényű döntést nem hozhat.

Az ülésre való jelentkezés, regisztrálás vagy részvétel elmulasztása nem jelenti azt, hogy a Kongresszus későbbi ülésein az adott csoport ne vehetne részt.

Az ülés a működési szabályait saját maga állapítja meg.

A korábban már regisztrált csoportoknak nem kell újból regisztrálniuk.

A Mazsihisz 114/A. §. rendelkezései:

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének Kongresszusa – Magyar Zsidó Kongresszus –

(1) A Szövetség konzultatív tanácskozótestülete a Kongresszus.
(2) A Kongresszuson részt vehet minden Magyarországon vagy azon kívül működő zsidó szervezet, amely a Kongresszus ülése előtt legalább 15 nappal írásban bejelenti részvételi szándékát, kinyilvánítja kötődését a magyar zsidósághoz.
(3) A Kongresszus ülésének időpontjáról és a részvétel lehetőségéről a Szövetség vezetői nyilvános felhívást bocsátanak ki.
(4) A Kongresszus ülését évente legalább egy alkalommal össze kell hívni.
(5) A Kongresszust a Szövetség vezetői vezetik.
(6) A Kongresszus önálló jogi személyiséggel nem rendelkezik, az azon részt vevő szervezetekre kötelező határozatokat nem hozhat.
(7) A Kongresszus bizottságokat alakíthat.
(8) A Kongresszuson részt vevő szervezetek költségeiket maguk viselik.

Az ülés napirendje:

1. Elnöki megnyitó
2. A legutóbbi ülés óta eltelt időszak áttekintése
3. A kialakult magyarországi belpolitikai helyzettel kapcsolatos nyilatkozat megvitatása és elfogadása
4. A zsidóság a mai magyar társadalomban. Előadó: Kovács András szociológus, a CEU professzora. Az előadás kezdete: kb. 11 óra
5. Zárszó

Dr. Feldmájer Péter
Mazsihisz
elnök

Zoltai Gusztáv
Mazsihisz
ügyvezető igazgató

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

9 770133 135009 10008

Újraindul a Füst Milán Szellemi Páholy

Kedves barátaink kitartó óhajának eleget téve, a Dohány utcai zsinagóga körzete úgy határozott, hogy csaknem háromévnyi szünet után ismét megnyitja a Páholy rendezvénysorozatát.

Miután a Goldmark Termet átépítik, előadásainkat a Mazsihisz Síp utcai székházának II. emeleti Dísztermében tartjuk.

Az új évad első programjára **2010. május 6-án (csütörtökön) 19 órakor,** ezen a helyen kerül sor.

Témánk: Mi történt a közelmúltban Makón?!

Összetörték Kecskeméti Ármin makói főrabbi emléktábláját, szélsőjobboldali mozgalmárok fölléptek egy, a helyi zsidóság múltjáról megemlékező történelmi munka kiadása ellen, ugyanők akadályt gördítettek egy pártoló összejövetel elé, s még mindig ők tüntettek az étterem előtt, ahol a Páholy vendégei: **Ferge Zsuzsa, Závada Pál** és **Urbancsok Zsolt** makói történész felemelték szavukat e galádságok ellen.

Benedek István Gábor vezetésével arról is beszélgetünk velük, hogyan látják a magyarországi zsidóság helyzetét a közeljövőben.

Mindenkit szeretettel vár **Zoltai Gusztáv** elnök és **Frölich Róbert** főrabbi.

Mártír-istentiszteletek 2010

Május 30.		
Mosonmagyaróvár	15.00	temető
Nagykanizsa	10.30	zsinagóga, temető
Devecser	11.00	temető
Baja	11.00	Ady E. könyvtár
Június 6.		
Cegléd	10.30	zsinagóga
Kispest	11.00	temető
Nyíregyháza	10.00	holokauszt-emlékmű
	11.00	temető
Eger	14.00	temető
Zalaegerszeg	10.30	zsinagóga
	12.00	temető
Kisvárda	14.00	Vasvári P. u.
Sárbogárd	12.00	temető
Salgótarján	11.00	temető
Kecskemét	14.00	temető
Tata	10.00	temető
Tatabánya	13.00	temető
Miskolc	11.00	temető
Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert	15.00	Frankel L. út
Sümeg	11.00	temető
Június 13.		
Hatvan	10.30	temető
Kápolnásnyék	16.00	temető
Révkomárom	10.30	temető
Ács	15.00	emlékmű
Nagymegyer	17.00	emlékmű
Szécsény	11.00	temető
Győr	11.00	temető
Nagykőrös	10.30	zsinagóga
Székesfehérvár	11.00	temető
Sátoraljaújhely	14.00	temető
Gyöngyös	11.00	temető
Szentes	11.00	temető
Június 20.		
Pásztó	10.00	zsinagóga
	10.30	emlékmű
	11.00	temető
Pápa	11.00	temető
	15.00	zsinagóga
Nagykáta	10.30	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Esztergom	11.00	temető
Tótkomlós	14.00	emlékmű
Debrecen	10.00	temető
Június 27.		
Gyula	12.00	temető
Dombóvár	13.30	emlékmű
Kaposvár	10.00	zsinagóga
	11.00	Baross u. emléktábla
	11.30	temető
Békéscsaba	15.00	Széchenyi-liget
Szeged	10.00	gettóemlékmű
	11.00	zsinagóga
Szolnok	11.00	zsinagóga
Vác	10.00	zsinagóga
Veszprém	10.00	temető
Hódmezővásárhely	15.30	temető
	17.00	zsinagóga
Kiskunhalas	14.00	zsinagóga
Július 4.		
Keszthely	11.00	zsinagóga
Jászberény	11.00	temető
Karcag	11.00	zsinagóga, temető
Pécs	10.30	zsinagóga
Szombathely	11.00	temető
Tapolca	13.30	volt gettó és temető
Jánoshalma	11.00	zsinagóga
Július 11.		
Sopron	11.00	temető
Szekszárd	10.00	holokauszt-emlékmű
Soroksár	9.30	temető
Erzsébet	10.15	temető
Csepel	11.30	temető

Felhívjuk az érdekeltek figyelmét, hogy az időpontok, helyszínek esetleges változása miatt minden számunkat kísérjék figyelemmel.

Körzeti kitekintő

Szeged

Púrim estéjén kicsik és nagyok izgatottan gyülekeztek hitközségünk dísztermében. A szombat kimenetelét követően felhangzott Eszter tekercse, hogy Hámán nevének elhangzásánál megszólaljanak a kereplők, hatalmas csörömpölést okozva a gonosznak. Találkozhattunk tündérrel és herceggel, sőt rendőrfőrabbival is, aki megígérte, hogy az est végén mindenkinek bele kell fújnia az alkoholszondába, ennek összes következményével együtt! A felolvasás után finom töltött káposzta várt minket, hogy ezt követően a Golda Meir szalonzenekar zenéjére tánccal mozoghassuk le a vacsora okozta pluszkilókat.

Másnap reggel kicsit álmosan és fáradtan gyülekeztünk, hogy a reggeli imát követően újból felolvassuk Eszter tekercsét. Az istentisztelet kidussal zárult.

* * *

Azon a napon a szokottnál izgatottabban gyűltünk össze péntek esti imára. Az öröm és a gyász könnyei keveredtek az arcokon.

Délután tudtuk meg a megváltoztathatatlant, hogy *Raj Tamás,* városunk egykori főrabbija visszaadta lelkét Teremtőjének. Együtt emlékeztünk közösségünk volt vezetőjére. Főrabbink felidézte diákéveit, amikor a Népszínház utcai lakásban tanult a nagy elődtől. Szeged és zsidó közössége nem feledi hajdani vallási vezetőjét. Emléke legyen áldott!

Ezen a péntek estén köszöntöttük a Jakity családot, akik hosszú évek tanulása után sikeres vizsgát tettek a Budapesti Rabbinátus előtt, és ezzel kilénk teljes jogú tagjává váltak.

Főrabbink köszöntő szavait követően *Lednitzky András* elnök egy csokor virággal gratulált a családnak. Az istentisztelet után finom falatok vártak minket.

Másnap délelőtt ünnepélyes keretek között szólítottuk apát és fiát a tóra elé. Az áldások elhangzása után a főrabbi adott tanítást, nemcsak mint a közösség vezetője, hanem mint a család barátja, kérve őket, hogy maradjanak olyanok, mint eddig! Az istentisztelet véget érvén, a családfő kért szót. Igazi otthonra találtak közösségünkben, vallotta be őszintén. Ha mi nem lettünk volna, talán most nem együtt ülnénk a szombati asztalnál.

Egy régi tanítás jutott eszünkbe ezen a szombaton. „Ha egy igaz csillaga leáldozik, akkor egy másiké jelenik meg az égen.”

MZS

Debrecen

Debrecen

Sábbát hágádol alkalmából *Aser Ehrenfeld* rabbi drósét tartott a templomban. Mondanivalójában kiemelte, mennyire fontos eleget tenni sok évtizedes parancsolatainknak. Nem elég zsidónak születni, úgy is kell élni, ez fennmaradásunk alapkövetelménye. Megszívlelendő előadása nem pusztán beszéd volt, hanem bölcs tanítás is.

Rabbink a peszach előtti napon, a reggeli imádkozás után, a közösség jelenlétében a DZSH, valamint családjaink chomecát bocsátotta áruba. Vevő is érkezett az „üzletkötésre”. Hosszúra nyúlt, de kemény alkudozás árán sikerült megírni az adásvételi szerződést, melyet Löchájimmal pecsételtek meg az „üzletfelek”. Az évek óta hitközségünknek megfelelő minőségű peszachi lisztet adományozó hittestvérünk ismét hozzásegített ahhoz, hogy előírás szerint készítsük el a már hagyományossá vált „micve mácót”, mely természetesen minden évben felkerül a terített asztalra.

Hunyadi tér

A Hunyadi téri körzet Sömini szombatján ünnepelte *Keller Sándor* elöljáró 90. születésnapját. Ebből az alkalomból a hagyományos irodalomban jártas férfi tiszteletére a régi barátok, ismerősök és tisztelők teljesen megtöltötték a templomot. Fia és unokái Németországból jöttek el a szeretett apa és nagyapa ünneplésére. De érkeztek Ausztriából és más körzetekből is tisztelők.

A jubiláns haftaraolvasása után *Domán István* főrabbi a frigyszekrény előtt ismertette Keller Sándor életútját, aki 20 éves koráig különböző jesivákban tanulta a talmudot, majd a rabbiképzőben folytatta tanulmányait. A soá szakította ketté életpályáját. 1945 után állami vállalatnál működött főkönyvelőként. A főrabbi kiemelte, hogy az ünnepelt a nagy tudású, híres pozsonyi rebbének, *Hászám Szajfernek* a dédunokája, mindkét nagyapja és édesapja is ortodox rabbiképesítéssel rendelkezett, ő maga pedig a körzet büszkesége. Befejezésül az ősi áldás szavaival kért az emberi kor végső határáig tartó életet számára, és átadta Menekülés c. legújabb könyvét. A gazdag kidusnál *Gervai László* elnök köszöntője hangzott el, majd a körzet ajándékával tisztelte meg. Ezután az ünnepelt beszélt életéről, felidézve családját, mártír szülei és felesége emlékét, akivel együtt nevelték fel fiukat, és akit hosszú évtizedekig tartó házasság után vesztett el. Végül *Markovics Tibor,* a rabbiképző templomának elnöke üdvözölte Keller Sándort. A jó hangulatról énekeikkel *Tóth Emil* főkántor, *Vencel György* kántor, valamint *Kozma György,* a körzet kántora gondoskodtak.

Pécs

1949-ben, a pécsi és baranyai zsidóság deportálásának ötödik évfordulóján jelentette meg a hitközség a Könnyek Könyvét, melyben 3022 munkaszolgálatban, deportálásban elhunyt nevét sorolják fel. A kötet eredetijét a zsinagógában őrzik, 2004-ben reprint kiadásban több száz példányban kinyomtatták.

A hagyományoknak megfelelően jom hásoákor, a vészkorszak emléknapján a Fürdő utcai imaházban idén is istentiszteletet tartottak, ahol felolvasták a könyvben szereplő mártírok neveit. „Megíratott e könyv, a könynyek könyve, az elkövetkezendő nemzedékek számára, hogy megőriztessék benne közösségünk vértanúhalált halt fiainak és leányainak nevei...” – emlékeztetnek magyar és héber nyelven a bevezető sorok.

A holokauszt magyarországi áldozatairól szintén a Fürdő utcai székház dísztermében rendezett megemlékezést a hitközség, a Hagyomány Szociális Alapítványa, Izrael Barátainak Körével együtt, melyen nagyszámú tiszteletadó jelent meg. *Schönberger András* főrabbi és *Goldmann Tamás* elnök szavait követően kulturális műsor kezdődött a pécsi TASI tanulóinak irodalmi összeállításával, majd *Fodor Katalin* gordonkajátékában gyönyörködhetett a közönség (zongorán kísérte: *Mókus Viki). Stark András* alelnök mutatta be a Harkányban élő Kovács Józsefet, akit a „Világ Igaza” kitüntetésben részesítettek. *Szekeres Józsefné,* aki a holokauszt egyik pécsi túlélője, a deportálás közbeni szenvedéseikre emlékezett vissza. Befejezésként *Tám László* pécsi fotóművész vetítette le a Jad Vasemről készített képeit.

(Mitzki Ervin)

Pápára utazott a Salom Klub

Kedves vendégeket fogadott nemrégiben Pápán a Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző Egyesület. A budapesti Bálint Ház zömében nyugdíjasokat, holokauszttúlélőket egybefogó Salom Klubjának tagjai látogattak a városba, hogy zsidó emlékek nyomában ismerkedjenek Veszprém megye hajdan legnépesebb közösségének településével, s azon belül is a temetővel. Megtekintették a városi holokauszt-emlékhelyet, a kiemelkedő pápai zsidók nyugvóhelyeit, köztük is *Jákob Jehezkiel Grünwald* csodarabbi sírját. A kivételes vendégeknek *Politzer Sándor,* az egyesület vezetője, illetve *Kerecsényi Zoltán,* a MEASZ megyei elnöke mesélt a 18. század közepétől a 20. század közepéig nagyobb számban jelen lévő pápai zsidóság múltjáról, a temetőben nyugvó személyiségeiről, a közösség későbbi tragikus sorsáról.

KÖSZÖNET

A WIZO Hungary Egyesület ezúton fejezi ki hálás köszönetét *Zoltai Gusztáv* úrnak, a Mazsihisz ügyvezető igazgatójának azért a nagylelkű anyagi támogatásért, amely megelőlegezte az izraeli fiatalokból álló *Nachlat Yehuda* táncegyüttes felejthetetlen budapesti előadásának átütő sikerét.

További hálás köszönet illeti *Kardos Péter* főrabbi urat, aki a rendezvényre szóló meghívó soron kívüli közzétételével sokak számára tette elérhetővé a részvételt.

Végül, de nem utolsósorban, nagyon köszönjük *Fritz Zsuzsának,* a Bálint Ház vezetőjének és valamennyi koordinátorának, hogy önzetlen és tevékeny segítségükkel úgyszintén hozzájárultak a nagy sikerhez.

WIZO Hungary Egyesület

Szilárdan állok őrhelyemen

(Jesájá 21,8)

Katona József főrabbi emlékére

A Dohány utcai zsinagóga 150 éves jubileumának alkalmából a hálaadás közepette egy nagyon szomorú eseményről is meg kell emlékeznünk, amely a templom fennállásának 100. évfordulójakor tartott ünnepség végén sújtott le reánk.

A nagy főrabbi, ki addig rendületlenül állott magas őrhelyén, s ki eme felemelő pillanatokban meghatottan gondolt édesanyjára és családjának többi mártírhalált szenvedett tagjára, beszédének gyászt szülő hatása alatt, bár nyilván már rosszulléttől környezve, elmondta utolsó szavait, majd nem nagy sokára lelke is tovaröppent az Örökkévalóság világába.

Katona József főrabbi nehéz években volt Izraeli tanításainak bölcs és rendíthetetlen hirdetője. A magyar zsidóság főtemplomában, a Dohány utcai zsinagógában elhangzott prédikáció minden egyes szava karátmérlegre tétetett, mert azt a közvélemény, csakúgy a hívek, mint a hivatalos világ, a zsidóság hivatalos álláspontjának tekintette, s méltán tekintette annak.

Az ősz főrabbik, *Hevesi Simon* és *Fischer Gyula* a 40-es években, még a nagy tragédia előtt elhunytak.

Az akkor középkori éveit élő *Groszmann Zsigmond* főrabbi túlélte a deportáció korszakát, de megtépázott szíve nem élte túl vidéken férjnél lévő leánya és annak családja mártírhalálát. A Dohány utcai zsinagóga rabbijainak magas közösségéhez csatlakozott utóbb *Herskovits Fábián,* aki rövid szolgálat után Izraelbe alijázott. Ekképpen a rabbinikus teendők a világhírű templomban, s éppen nagyon súlyos évek alatt, egyedül Katona József szent feladatai lettek.

A megboldogult főrabbi közösségi szolgálatát a Pesti Izraelita Hitközség elnöki osztályán kezdte, s feladatköre főleg a hitközség kulturális tevékenységének irányítása volt. Boldogult *Lőwinger Sámuellel,* a rabbiképző professzorával, majd rektorával együtt szervezték meg a szerteágazó tematikájú zsidó szabadegyetemet, melynek előadói jórészben zsidóságuk miatt egyetemi vagy főiskolai katedrához nem jutó tudósok és írók, költők voltak. Ugyanakkor feladatkörébe tartozott az elég tekintélyes létszámú zsidó egyetemi ifjúság gondjainak hordozása, segítése is, így az akkor jelentős mértékű, évi 500 pengőt kitevő egyetemi tandíj elosztása a hallgatók között. Ebben a vonatkozásban e sorok írójának van egy feledhetetlen emléke a jövő rabbiját a szeminarista ifjúban már akkor reménylő és látó Katona Józsefről.

Egy napon megszólított: nem látom az egyetemi tandíjra pályázók között a nevedet.

Köszönöm – feleltem –, de nálam ez meg van oldva.

Ugyan – mondotta erre –, miket beszélsz! Ezt én nem veszem tudomásul, egy diáknak egy kis pénz mindég jól jön, a hitközséget pedig ez az ügy nem fogja anyagi csődbe kergetni.

Kedves volt, szeretetteljes és messzemenően kollegiális, aminthogy megjelenése is felette vonzó volt a mindég elegáns, mindég segítőkész Katona Jóskának.

Prédikációiban, mint írtuk, nehéz időkben nagyszerű szónoki adottságaival, szerteágazó világi és fundált zsidó tudásával az akkor oly sokat és sok oldalról támadott zsidóság apológiáját kellett teljesítenie, s egyben vigaszt és lelkierőt sugároznia a munkaszolgálatosokért aggódó szülőknek, a létbizonytalanságba taszított hívek nagy gyülekezetének. Beszédei eseményszámba mentek, s emlékezem, nemcsak mi, jövendő és már felavatott rabbik figyeltük azokat a Dohány utcai zsinagóga jobb szélső padsorának közepe tájáról, hanem istentiszteleti kötelezettségeik végeztével számosan jöttek ortodox hittestvéreink is, hogy meghallgassák szavait.

Irodalmi munkásságában, hetenként a felekezet lapjában – *„af”* aláírással, tehát neve végbetűivel – rendszeresen közölte szidra- és ünnepmagyarázatait.

Kutatta az ember teremtéséről szóló zsidó és más népek ókori hagyományait, tanulmányt szentelt a középkori zsidó orvosok munkásságának, életének. Ugyancsak tanulmányba foglalta a budapesti zsidóság szociográfiai képét is.

Mártírláng címen imádságos könyvet szerkesztett a soában szeretteiket vesztett gyászolók részére. A templom fennállásának 90. évfordulója alkalmából közzétette kutatásait a Dohány utcai zsinagógáról és annak jelentőségéről a pesti és a magyar zsidóság életében. Óróla magáról is elmondhatjuk, hogy a Nagyzsinagóga kiemelkedő prédikátor rabbijai között méltán tartjuk számon.

Szinte szent szolgálata közben bekövetkezett hirtelen, váratlan elhunyta megrendült gyászba borította az egész magyar zsidóságot.

Nehéz időkben állott őrhelyén! Férfikora delén érte az elhívó szó.

Mi ismerhettük segítőkész emberi jóságát, baráti szeretetét, hallhattuk messze zengő tanító szavát, s mindenkor fájdalommal, kegyelettel emlékezünk Reá.

Neve és szent szolgálatának emléke ott ragyog a Dohány utcai zsinagóga rabbijainak névsorában.

Schweitzer József

Szédereste és széderesték

(Folytatás az 1. oldalról)

Nagyfuvaros

Az idén is, mint minden évben, nagy készülődés előzte meg peszach kezdetét. Már egy héttel előtte takarítással, kaserolással, edények, evőeszközök átcserélésével foglalatoskodtunk, hogy a vallási előírásoknak megfelelően tudjuk megünnepelni vallásunk e szép, nagy jelentőségű napját.

Szokás szerint széderestét tartottunk. Hétfőn este kissé szűknek bizonyult a díszterem a nagy érdeklődés miatt. *Darvas István* rabbi vezette a szertartást, és többen besegítettek a Haggada olvasásába, templomunk hívei, többek között *Horovitz László,* valamint a rabbiképző hallgatói. A vacsorát a jelenlévők segítségével szolgáltuk fel. Az afikománnal történő akció *Pál János* nevéhez fűződik. A jó hangulatban eltöltött széder éjfél környékén fejeződött be. A terem berendezésében *Darvas György,* az este zavartalan lebonyolításában, a terítésben, az ételek melegítésében és elosztásában *Szajczer Gyula* és felesége, *Györgyi* asszony, *Petrikné Zsoldos Bea, Benkő Gabriella, Hódossy Ildikó,* az Idősek Klubjának vezetője és az Andrássy család vett részt. Köszönjük munkájukat!

Zugló

Az elmúlt évtizedekhez hasonlóan idén is rendkívüli érdeklődés kísérte a rabszolgaság alóli felszabadulás ünnepét. A borsos árú vacsorák ellenére sem kellett meghirdetni a két estet. *Zinner Iván* elnök üdvözölte a megjelenteket, majd *Kardos László* kántor kidusával kezdődött a szertartás. Mindkét széderen *Kardos Péter* főrabbi fűzött magyarázatot a Haggadához és válaszolta meg a *Perlaki Cintia* által feltett kérdéseket. Az esték majdnem annyi ideig tartottak, mint a nevezetes Bné Brákban, csak itt nem a tanítványok, hanem a biztonságiak jöttek be figyelmeztetni: tessenek befejezni, mert közeledik a reggeli ima ideje...

Debrecen

Az első széderen több mint százan jelentek meg a városban tanuló izraeli egyetemistákkal együtt, akik rendkívüli módon megszínesítették az estet, *Aser Ehrenfeld* rabbi élvezetes magyarázatai mellett.

A második széderen vonzáskörzetünkből is eljöttek számosan hittestvéreink, s velük együtt ismét meghallgattuk rabbink magyarázatait.

Az afikománt első este egy tűzről-pattant leányka, *Kerényi Sára* találta meg, és igen szép ajándékért adta vissza. Jutalma két gyertyatartó volt, melyekben minden bizonnyal ettől fogva ő fogja a sábbáti gyertyákat meggyújtani. A második estén az afikomán „tulajdonosa” egy itt élő külföldi fiatal lett, aki szintén örömmel fogadta a DZSH ajándékát.

Pécs

Peszach estéjén közös imádsággal köszöntötték az ünnep kezdetét a közösség Fürdő utcai imaházában. Sokan fogadták el a hitközség meghívását az ezt követő vacsorára. *Schönberger András* főrabbi olvasta fel a Haggadát, irányította az egyes szertartásokat. A megjelentek finomnak találták a hagyományos maceszgombócos húslevest és a főtt marhahúst, melyhez torma- és paradicsommártást szolgáltak fel. A gyülekezet tagjai és vendégei sokáig együtt maradtak, hogy felelevenítsék a korábbi széderestek emlékeit.

M. E.

Szombathely

A hagyományos módon zajlott idén is a peszachi szertartás. A több mint ötvenfős közönség előtt *Vasadi Péter,* a Lauder-iskola tanára vezette le az estét. Már a megjelentek magas létszáma különbözővé tette a napot a többitől, és természetesen nem maradtak el a kérdések és az ezekre adott válaszok sem. Az ünnepet kiváló vacsora koronázta meg. A megrendezésért köszönet illeti *Jellinek E. György* elnököt, *Wéber Katót* és mindenkit, aki nekik segített.

Dózsa György út

A nagy múltú templomkörzet tavaly szép rendezvényen emlékezett meg a zsinagóga centenáriumáról. Sokan felidézték a 70-es és 80-as évek szédereit, a közös peszachokat. Sajnos az utóbbi években ez a szép szokás megszűnt az angyalföldi kilében, otthon vagy máshol ünnepeltek a megmaradt hívek. Idén változott a helyzet: megújult a nemes hagyomány!

Az első napon szépen terített asztal várta a zsinagóga látogatóit és vendégeiket. *Vadász Gábor* elnök üdvözölte a megjelenteket, majd megkezdődött a szertartás.

A közösség legfiatalabb tagja, a kis Andris feltette a négy kérdést, és a válaszokból kibontakozott a Haggada, őseink egyiptomi rabságból való kiszabadulásának története. Ennek elmondása, a közös felolvasás után jött a finom vacsora, amellyel a közösség hölgytagjai tettek ki magukért, majd a Haggada másik része következett. Nem maradt el az afikomán megtalálása és a vidám közös éneklés sem. Csengtek-bongtak a szép héber dallamok, még az udvarra is kihallatszottak a jókedv hangjai – annyi év után először!

Jó volt együtt lenni, jó volt együtt ünnepelni. Szerencsés dolog volt felújítani a közös széderek hagyományát a Dózsa György úton. Jövőre talán még többen foglalnak helyet a szép terem asztalánál, hiszen idén is mindenki nagyon jól érezte magát!

Róbert Péter

Hunyadi tér

A terézvárosi zsinagógában az elmúlt évekhez, évtizedekhez hasonlóan idén is közösen ünnepeltek. A körzet régi és új tagjai megtöltötték a zsinagóga kultúrtermét. A szép számban megjelent híveknek – köztük művészeknek és külföldi vendégeknek is – *Domán István* főrabbi vezette a szédert, különleges magyarázatokkal fűszerezve. A Má nistánát *Várnai Renáta* kérdezte, a válaszokat a főrabbi adta meg. A felolvasásban segítettek: *Várnai Gusztáv, Vida Tamás, Gálfi Miklós, Kozma György, Bátki János,* és a hölgyek képviseletében *Barta Ilonka.* A kellemes hangulatú közös énekléseket *Domán Kati,* Várnai Gusztáv és *Janklovics Péter* színművész vezették. A kidust Kozma György intonálta.

Hírek, események röviden

– Köszönetnyilvánítás. Megköszönöm a Szeretetkórház orvosainak és nővéreinek édesanyám, Bíró Sándorné gondos ápolását és a Chevrának az elkerülhetetlen bekövetkeztekor nyújtott segítségüket. Dr. Bíró Péter.

– **A Magyarországi** Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség székházában Villányi András képeiből rendezett nagy sikerű fotókiállítás továbbra is megtekinthető, és a képek megvásárolhatók.

– **Pillantás a zsidó művészetbe** címmel közös tudományos konferenciát rendez az ORZSE és a Zsidó Múzeum 2010. május 17-én, hétfőn, 10.30 órai kezdettel a Zsidó Múzeumban. Részletek a www.rabbi.hu weblapon találhatók. Minden érdeklődőt szeretettel vár a két intézmény vezetése.

– **Holokauszt Emlékközpont.** Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-33-33. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

Hagyomány és megújulás

20 American Endowment School Alapítványi Iskola

Jeruzsálem Napja az Amerikai Alapítványi Iskolában

A Maszoret Avot – Amerikai Alapítványi Iskola, a Bálint Ház, a Bne Akiva, a Maccabi Sport Klub, a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület, a Szarvasi Tábor, a Szochnut és az Izraeli Kulturális Intézet szervezésében

szeretettel meghívjuk minden kedves barátunkat és az érdeklődőket a 2010. május 12-én (szerda) 16 órakor kezdődő Jeruzsálem-napi rendezvényünkre.

Helyszín: Budapest, Wesselényi u. 44.

Információ: +36-70-7789-401, menedzser@aai.co.hu

Gyerek- és felnőttprogramok
Krav Maga bemutató
A zsidóság a rendszerváltás után 20 évvel, beszélgetés a magyar zsidó közélet prominens képviselőivel
Akadályverseny és vetélkedő felnőtteknek és gyerekeknek térben és időben (Bálint házi és szarvasi mádrichokkal)
Filmvetítés és kerekasztal-beszélgetés Jeruzsálemről: Művészet –Vallás – Politika
Kézműves-foglakozások: selyemfestés, mozaik, dombormű, mágnes készítése
Gasztronómiai bemutató és kóstoló: a magyar zsidó konyha és Izrael ízei
Kvízjáték és bemutató Jeruzsálemről az Izraeli Kulturális Intézet önkénteseinek vezetésével
Maccabi sportfoglalkozás a tornateremben
Zsidó szervezetek, könyvkiadók, éttermek, művészek és cégek bemutatkozása és vásár

Más volt ez az Élet Menete...

Ennyien még soha nem voltak. Nehéz nem összefüggést találni az elsőfordulós választási eredmények és e tény között. A Duna-partot megtöltő tízezrek jelzést adtak, pontosabban életjelet az ország jobbik fele felé: sokan vagyunk, akik döbbenten vesszük tudomásul, hogy egy szélsőjobboldali párt bekerült a Parlamentbe.

A holokauszt magyarországi áldozataira szabadtéri koncerttel emlékeztek a Terror Háza Múzeumnál vasárnap délután. Kora este a Szent István parktól a sófár megfújása után több tízezer ember, köztük vezető politikusok és közéleti személyiségek részvételével indult el a fáklyás felvonulás, az Élet Menete.

Megemlékezés a Terror Háza előtt

A holokauszt áldozatainak magyarországi emléknapja alkalmából tartott rendezvényen *Erdő Péter* bíboros, prímás, az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye érseke az alábbi beszédet mondotta.

Igen Tisztelt Miniszter Úr, Főigazgató Asszony, Hölgyeim és Uraim!

Amikor a Magyar Köztársaság Országgyűlése 2000-ben úgy döntött, hogy a jövőben április 16-án a Holokauszt Napja néven emléknapra kerüljön sor az ország minden középiskolájában, sokan tudtuk, hogy erről a témáról nem csupán középiskolás fokon kell és lehet a jövőben szót ejteni. Az emléknap időpontja a II. világháborúban szenvedő Magyarországhoz kapcsolódik. 1944-ben Kárpátalján ezen a napon kezdődött el a magyar zsidóság gettóba kényszerítése a későbbi deportálás céljából.

Erdő Péter bíboros

A mai nap tehát elsősorban arra kötelez minket, hogy emlékezzünk az áldozatokra. Ők ennek az emléknapnak főszereplői. Azok a száz- és százezrek, akik sokszor maguk is, részben a propagandától megtévesztve, úgy indultak a halálba, mint kötelező munkaszolgálatra. De azokra is, akik pontosan tudták, hová visznek a vonatok, és akik közül nem kevesen már a bevagonírozás előtt önkezükkel vetettek véget életüknek. Emlékezünk ártatlan és kiváló emberek tömegeire, szakemberekre, művészekre, alkotókra. Magyar honfitársainkra, akiket kizárólag származásuk alapján ennek az országnak az akkori vezetése szolgáltatott ki a megsemmisítésnek.

De minden emléknapnak szerepe van a jelen alakításában. Szétszórt, logikátlan, kapkodásra hajlamos korunkban igaz és becsületes erőfeszítésre van szükségünk, a múlt valóságának őszinte megismerésére és arra, hogy tanulni tudjunk a történelemből. Minden bölcs nép, amely élni akart, tudta, hogy „a történelem az élet tanítómestere", hogy az elmúlt korok csodáit és szörnyűségeit, bűneit és szabadulásait el kell beszélnünk az új és új nemzedékeknek. Ez a beszéd pedig nem lehet pillanatnyi érdekek függvénye, hanem csak akkor szabadító, csak akkor mutathat egy egészségesebb, jobb jövő felé, ha a tiszta és teljes igazságot adja tovább.

Beletartozik, mert bele kell tartoznia ebbe a megemlékezésbe néhány nagy kérdésnek is: Hogyan volt lehetséges ez a szörnyű katasztrófa? Mit lehet tenni, hogy ez soha, sehol, semmilyen etnikai, vallási vagy nemzeti közösséggel szemben meg ne ismétlődjék?

A kezdődő üldözés jeleit többen a jogok korlátozásában és a faji megkülönböztetésben ismerték fel. Kiemelkedik közülük Slachta Margit (1884–1974), a Szociális Testvérek Társaságának Alapítója. Ő hívő katolikusként fordult szembe a fajüldözéssel és mindenfajta embertelenséggel. Különös érzékenységet szerzett az emberek sorsa iránt abban a szociális munkában, amelyet a gyermekek, a nők és a családok érdekében fejtett ki. Ez volt a fő hivatása. A Magyar Országgyűlésnek egyébként a II. világháború vége előtt csak 1920 és 1922 között volt tagja. Ő volt hazánkban az első női parlamenti képviselő. 1922 után a parlament döntéseiben semmilyen része nem volt és nem lehetett. Mint egyszerű állampolgár azonban megpróbált mindent megtenni a szegényekért, a szociális nyomorúságban szenvedőkért és később a náci befolyás ellen és az üldözöttek mentéséért. Slachta Margit a Katolikus Egyház tanítását az emberi méltóságról kérlelhetetlen következetességgel, megalkuvás nélkül képviselte. Nemcsak elvileg utasította el a faji megkülönböztetést, de elítélte a háború folyamán egyre fokozódó antiszemita propagandát, uszítást és gyűlöletkeltést is. 1942. április 29-én például ezt írta: „A miniszterelnökkel szemben kellene elsősorban fellépni, aztán a belügyminiszternél kikényszeríteni, hogy a gyűlölettel való mérgezést az egész vonalon tiltsa le. Tehát ne engedjen Krüger apó, Jud Süss stb. filmdarabokat, az újságjaikban tiszaeszlári [perről szóló]... uszító közleményeket... Bánjanak a munkatáborosokkal rendesen... és hagyjanak fel kiváló és érdemekben dús emberek keserítésével és alázásával."

A későbbi évek igazolták, hogy Slachta Margit rendje, a Szociális Testvérek Társasága hány meg hány ember életét mentette meg, és megmutatták azt is, hogy a keresztény szeretet képessé tudja tenni az embert arra, hogy akár az életét is adja üldözött embertársaiért. Boldog Salkaházi Sára vértanú hitéből fakadó hősiessége örök példakép a számunkra. De sokan mások is méltónak bizonyultak arra, hogy a világ igazai közé számlálják őket: gyakran a hivatalos elismerés ünnepélyes formájában is, de mindenképpen a Mindenható előtt, aki a szíveket vizsgálja, és aki mindenkinek tettei szerint adja a jutalmat.

Bár a legdrámaibb helyzetek azok a pillanatok voltak, amelyeken az üldözöttek élete vagy halála múlott, igen nagy tanulsága van annak is, ahogyan éleslátó emberek, köztük olyan keresztények is, akiket személyesen nem fenyegetett származásuk miatt az üldözés, idejében felhívták a figyelmet a rágalmak, a kollektív vádaskodások, a gyűlöletkeltő propaganda veszélyére. Semmilyen politikai számítás nem igazolhatja az Isten képére teremtett ember méltóságának meggyalázását vagy lebecsülését, az emberi élet puszta gazdasági vagy politikai tényezőként való kezelését, az emberek közötti testvériség, a természetes jóérzés, segítőkészség és együttműködés rombolását, a szeretet kultúrája helyett a gyűlölet, a feszültség, a zűrzavar terjesztését. Slachta Margit írta 1942-ben: „Már ismerem Ausztria, Szlovákia nyomán annak a kéznek a működését, mely a most folyó szörnyűségekre a tömegeket preparálja [előkészíti], sőt szomjassá teszi. Ez fejeződik ki most nálunk... amikor tehát ajtóról ajtóra járok zörgetni, könyörögve, hogy zsidó testvéreinket védjük meg a pogányok kegyetlenkedéseivel szemben, akkor az ország általános érdeke is szemem előtt lebeg, sőt mi magunk is." Ezért írta Slachta Margit még 1943-ban és közölte 1944-ben Pünkösdi tűz című kiadványában „Világnézeti Credóját". Ennek szövege akkor érthető igazán, ha tudjuk, hogy ő más írásaiban a nácizmust gyakran sátáninak, satanizmusnak is nevezte. Említett hitvallásában, melyre az egyházi jóváhagyást 1944-ben Drahos János általános helynök adta, ezt írja:

„Hiszek a Szentlélekben:
Akinek kegyelme nélkül tévedésekbe süllyedünk,
Balgaságokat gondolunk,
Magunknak a Földön poklokat teremtünk,
Aki nélkül a Sátánt, lelkünk ellenségét le nem győzhetjük,
Aki nélkül nem üdvözülhetünk.
Vallom:
Hogy a Földön mindennek célja és értelme
Az ember igaz boldogsága,
Azon túl örök üdvössége.
Hiszem:
Életünk végső célját, az örök életet. Amen."

Ezt a vallomását pedig ünnepélyes hitvallással zárja:

„Mindezen igazságokért ünnepélyesen ellene mondok mindennek és mindenkinek, aki és ami Istennek, lelkünknek ellenére gondolkozik, érez és akar.

Igazságtól és szeretettől eltelve ünnepélyesen átadom és lekötöm magamat a Szentháromság egy Istennek: az Igazságnak és Szeretetnek!

Isten engem úgy segéljen, és a Boldogságos Szűz! Amen."

A mai emléknapon tehát mindnyájunknak azt kívánom, hogy ilyen tiszta és nemes érzésekkel hajoljunk meg az áldozatok emléke előtt, ilyen őszinte, igaz emberként, valódi, önzetlen szeretettel éljünk és munkálkodjunk a jelenben.

Köszönöm szépen a figyelmet!

Felszólalt továbbá *Balog Zoltán,* az Országgyűlés emberi jogi bizottságának elnöke, és felolvasták *Bajnai Gordon* kormányfő levelét is, aki arról írt, hogy „Magyarország utcáin nem masírozhatnak többé fasiszta félkatonai szervezetek". A miniszterelnök hangsúlyozta: a holokauszt soha többé nem ismétlődhet meg, a múlt mentegetésével nem éledhet újjá a gyűlölet.

Az előzetes programtól eltérően Balog Zoltán megemlékezett a lengyelországi légi katasztrófa áldozatairól.

Ezt követően többen mécsest gyújtottak a múzeum falánál. Az eseményen megjelent mások mellett *Feldmájer Péter,* a Mazsihisz elnöke, *Zoltai Gusztáv,* a Mazsihisz ügyvezető igazgatója és *Huszár Pál,* a Magyarországi Református Egyház zsinatának világi elnöke.

Tízezres tömeg, néma tüntetés lett az Élet Menete

Az idei Élet Menete felvonulás a Szent István parktól indult, és a vizafogói emlékműnél ért véget. Az Újpesti rakpartot a Szent István parktól a Dráva utcáig teljes szélességben megtöltötte a tömeg.

Soha nem látott tömeg a rakparton

A felvonulás elején, egy kifeszített molinó mögött haladt többek között *Kiss Péter* társadalompolitikai miniszter, *Lendvai Ildikó,* az MSZP elnöke, *Mesterházy Attila* MSZP-frakcióvezető, *Lomnici Zoltán,* a Legfelsőbb Bíróság volt elnöke, *Lévai Katalin* volt európai parlamenti képviselő, *Kuncze Gábor,* az SZDSZ volt elnöke, *Gyurcsány Ferenc* volt miniszterelnök a családjával, *Iványi Gábor* lelkész, *Eleni Tsakopoulos-Kounalakis* amerikai nagykövet, Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, valamint több ismert közéleti személyiség.

Horváth Csaba volt főpolgármester-helyettes a rendőrség által jelentős erőkkel biztosított menet indulása előtt tartott beszédében úgy fogalmazott: közös felelősségünk, hogy szűnjön meg a kettős beszéd, amely megkülönbözteti az embereket, nem hagyhatjuk, hogy bárkinek is félnie kelljen nemzetisége vagy felekezeti hovatartozása miatt.

Rogán Antal, Belváros-Lipótváros fideszes polgármestere azt mondta: el kell utasítanunk az erőszakot, erős nemzetre, gazdaságra, családra és kormányra van szükség, de hangsúlyozta, emellett nemcsak erőre, hanem a józan észre is nagy szükség van.

A minden évben megszervezett Élet Menetére utalva a politikus kijelentette: ennek a rendezvénynek nem a halálról, hanem az életről kell szólnia, arról, mit kell tennünk annak érdekében, hogy a vészkorszakhoz hasonló dolog soha ne történjen meg újból.

Ezután *Verő Tamás* rabbi megszólaltatta a sófárt, amelynek jelére elindult az Élet Menete. A vizafogói emlékmű előtti emelvényen *Schőner Alfréd,* az ORZSE rektora beszédében kiemelte: hatmillió európai zsidó emberre, azon belül 600 ezer magyar zsidó emberre emlékezünk, akiket koncentrációs táborokban, munkaszolgálatban, gettókban vagy a Duna partján gyilkoltak meg. Ugyanígy kegyelettel kell gondolni „roma honfitársainkra, az ellenállókra, a magyar hadsereg azon katonáira, akik ártatlanul szenvedtek vértanúhalált".

A rektor kitért az embermentők tevékenységére is, megemlítette közöttük *Slachta Margitot, Salkaházi Sárát,* illetve *Márton Áron* gyulafehérvári, *Apor Vilmos* győri megyéspüspököket, *Kelemen Krizosztom* pannonhalmi főapátot, *Éliás József* református, valamint *Sztehlo Gábor* evangélikus lelkészt. 65 évvel a holokauszt után közösen is „fel kell emelni szavunkat az antiszemitizmus, a rasszizmus minden fajtája ellen, a szélsőséges gondolatok terjedése ellen" – fűzte hozzá.

Németh Sándor, a Hit Gyülekezete vezető lelkésze hangoztatta: aggasztóan aktuális ma az Élet Menete, és fájdalmas az emlékezés a holokauszt áldozataira. A náci Magyarország tradícióját megidéző Jobbik képviselői immár az Országgyűlésben jelenítik majd meg azt a „nemzetpusztító, átkozott örökséget, amely ellen csaknem 600 ezer magyar zsidó, több ezer roma és más közösséghez tartozó ártatlan áldozat vére kiált az utókorhoz és (...) Istenhez".

Sivarama Szvámi, a Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége vezető lelkésze elmondta: édesanyja a deportálás során megszökött, de elfogták, és a ravensbrücki lágerbe került. Édesapja kényszermunkásként dolgozott az ukrán fronton, és a második világháború végén, hosszas keresés után, megtalálta édesanyját. Isten előtt mindenki egyenlő, ennek a ténynek a figyelembevétele az emberek közötti különbségtétel megszüntetését eredményezheti – vélekedett.

Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány elnöke és a sorrendben nyolcadik felvonulás szervezője beszédében kiemelte: rendezvényük mára társadalmi eseménnyé vált, a megjelent hatalmas tömeg pedig mutatja, hogy a holokausztra való emlékezés 2010-ben is fontos ügy. „Mi nem akarjuk még egyszer átélni a rettegés óráit, a legborzasztóbb számbavétel megsemmisítő érzését, a pusztítást és a pusztulást" – fogalmazott.

A megemlékezés végén hat óriás léggömböt eresztettek a magasba a holokauszt 600 ezer magyarországi áldozatának tiszteletére. A léggömbökre szalagokat erősítettek, amelyeken a 600 ezer magyar áldozat neve szerepelt.

(Tudósítónktól)

Fogvatartottak emlékeztek

A holokauszt-emléknapon a Közép-dunántúli Országos Büntetésvégrehajtási Intézet lehetővé tette, hogy fogvatartottak egy csoportja *Szénási Jonathan Sándor* intézeti református lelkipásztor vezetésével Budapesten emlékezzen meg a tragédiáról.

Délelőtt meglátogatták a Holokauszt Dokumentációs Központ állandó kiállítását, amely folyamatában mutatja be az európai és a magyarországi zsidóság jogfosztását és szisztematikus elpusztítását. A látottak mély nyomot hagytak a csoport tagjaiban.

Kora délután az ORZSE zsinagógáját keresték fel, ahol a zsidó vallás alaptanításairól hallhattak, illetve a zsinagógai istentisztelet liturgikus kellékeivel ismerkedhettek meg.

Késő délután a Dohány utcai zsinagóga udvarán álló emlékfűzfát nézték meg, amelynek minden levelén egy-egy áldozat neve olvasható. A megemlékezés után részt vettek a szombatköszöntő istentiszteleten, amelynek végén *Frölich Róbert* főrabbi külön köszöntötte őket.

(GeSheR-HÍD)

Megrendítő színház a Dohányban

Annak ellenére, hogy előző nap tartották a mind testileg, mind lelkileg kimerítő Élet Menetét, hosszan kígyózó sorokkal, vendégek és érdeklődők tömegével találkoztam a Dohány utcai zsinagóga előtt. A „Kislány a pokolban” című holokauszt-monodráma előadására vártak, türelmesen, csendben, tolakodás és hangos szavak nélkül. A *Sárdi Mária* holokauszttúlélő naplóján alapuló monodrámát *Kriszt László,* a Károli Gáspár Református Egyetem hallgatója alkalmazta színpadra és rendezte.

Zoltai Gusztáv, a Dohány-körzet elnöke, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója megnyitóbeszédében köszönetet mondott a szervezőknek, akik méltóbb helyet nem is találhattak volna a darab előadására. Ne feledjük, a Dohány utcai a világ második legnagyobb, Európa legnagyobb zsinagógája. Jom házikáron alkalmából kérte a résztvevőket, hogy egyperces néma felállással emlékezzenek meg az Izraelért hősi halált halt katonákról. Zoltai Gusztáv az aznap este beköszöntő jom háácmáutra, a zsidó állam kikiáltásának ünnepnapjára is kitért: „Ezúton is kívánunk Izrael egész népének sok örömet!” Külön köszöntötte a szerzőt, Sárdi Máriát, aki vastapsot kapott a templomot megtöltő vendégseregtől. A darab a holokauszt áldozataira emlékező rendezvénysorozat része, melynek során fejet hajtottunk 6 millió mártírunk emléke előtt.

Egresi László, a Károli Gáspár Református Egyetem tanára kedves, szerény szavakkal szólt a közönséghez: a zsoltárt idézve békességet kívánt Jeruzsálemnek és lakóinak.

Székhelyi József hazánk egyik legbátrabb és legönérzetesebb, zsidóságát mindig felvállaló színművésze. Ezúttal az est világi házigazdájának szerepét töltötte be, és *Frölich Róbert* főrabbi üzenetét is tolmácsolta, aki betegsége miatt nem tudott részt venni az előadáson.

Székhelyi József személyes hangú köszöntőjében elmondta, csak többgyermekes családapaként értette meg, mit is jelent a holokauszt szó. Bár korábban is hallott róla, de csak akkor járta át igazán a múlt borzalma, amikor az Élet Menete Alapítvány alapító tagjaként a 60. évforduló alkalmából Auschwitzba látogatott. A volt koncentrációs táborban a 18-as barakk lépcsőjén szerepelt, ott adta elő egy túlélő ironikus levelét, amelyet Mengele doktornak írt. Székhelyi József teljesen összeomlott a sorok és a pokoli helyszín hatására. A felolvasás után egy idős, kerekded, közvetlen nénike lépett oda hozzá, aki a koncentrációs táborok poklákban szenvedett. A beteg, szenvedő, megkínzott és megalázott asszony hihetetlen lelkierőről tanúbizonyságot téve vigasztalta meg a sikeres színművészt. A néni elmesélte, hogy a tábor felszabadítása után visszament szülővárosába, Pécsre.

Budai Tünde

A sok borzalom, árulás után hogy tudtál visszamenni oda? – kérdezte akkor meghökkenve Székhelyi. – Hogyne mentem volna, az a hazám! – hangzott a felelet. (Napjainkban sokan hivatkoznak a hazaszeretetre, kisajátítva azt. Vajon ők képesek lennének ekkora megbocsátásra, hazaszeretetre, áldozatra?)

Harsányi Gábor színművész versmondása után *Gerendás Péter* adott elő szívhez szóló, ismert és kevésbe ismert dalokat.

Az atmoszférateremtő zenei felvezetés után következett az est… fénypontja, jó szó ez ide? Van ahol ugyanis nem volt fény. A „Kislány a pokolban” maróan keserű, de mégis életigenlést sugalló esszenciája a vészkorszaknak és a zsidóság örök túlélésének. *Budai Tünde* művésznő csodálatosan és élethűen keltette életre a napló írása idején, 1944/45-ben még kislánykorban lévő Sárdi Máriát. Ugyanolyan hitelesen, szépen és elképesztő empátiával alakította a fiatal, idealista, édesanyját a koncentrációs táborban elvesztő tizenévest, mint az idős és emlékeivel küzdő asszonyt. Szemünk előtt játszódtak le a negyvenes évek gyűlöletszavakkal kezdődő, majd gyilkos füstbe vesző évei. Budai Tünde zseni: a törékeny, fiatal színésznő egyedül, egy személyben élesztette fel a kor minden fájdalmát, borzalmát, képmutatását, majd a felszabadultak örömét.

Sárdi Mária, a monodráma alkotója személyesen is színpadra lépett, és köszönetet mondott az előadás segítőinek, szponzorainak és közönségének. Megható gesztusként Budai Tünde, az író megformálója és Kriszt László rendező segítette fel a színpadra a szerzőt, aki többek között megköszönte a Mazsihisz és a Dohány-körzet támogatását, hogy rendelkezésükre bocsátották e gyönyörű zsinagógát.

Sárdi Mária: „Köszönöm azoknak a református közösségeknek, akik megértették a darab üzenetét és támogatták bemutatását. A Szabadság téri gyülekezet akkori lelkésze és segédlelkésze keresztleveleket állított ki az üldözötteknek. Sokszor éjszakákon keresztül írva. 1500 ember köszönhette nekik az életét! A Szabadság tér mai vezetői ellenben Dávid Irvinget, az elítélt holokausztagadót látták vendégül.” (Szégyent hozva elődeik emlékére és szembeköpve a keresztény tanításokat! – SZIP)

Szilágyi Iván Péter

Az első „élet menetem” Auschwitz felé

Április 11-én, vasárnap, este 6 órakor indultam el *Verő Tamás* rabbival Krakkó felé. Az út igen hosszú volt, kb. 6-7 órás autóval, így éjfél körül érkeztünk meg a szállodába.

Másnap reggel korán keltünk. Megreggeliztünk, majd az „élet menete” csapattal elindultunk Auschwitz felé. Auschwitzba, a haláltáborba mentünk, ahol nagyon sokan voltak, köztük külföldiek is. Megnéztük a tábor minden zugát, barakkokat, az elhelyezett tárgyakat, úgymint táskák, szemüvegek, emberi haj, cipők.

Számomra megdöbbentő látvány volt, s főképp azért, mert életemben először voltam ott. Nagyon megrázott, amit láttam. Külföldiek, mi magyarok is, zászlóval, izraeli zászlóval vonultak végig.

Majd eljött az idő, amikor is az óra fél tizenkettőt mutatott: ekkor kezdődött a megemlékezés a 18-as számú barakknál. *Gordon Gábor,* az Élet Menete Alapítvány elnöke tartott bevezetőt, majd *Bandi László* felolvasta *Zoltai Gusztáv* ügyvezető elnök úr megrendítő szavait.

Részt vettek az eseményen a Scheiber Sándor Általános Iskola diákjai is, akik zenével, verssel készültek. Gordon Gábor felkérte az „élet menete” tagjait, hogy gyújtsanak meg egy-egy gyertyát az elpusztultak emlékére. Verő Tamás elmondta, hogy emlékezni és emlékezetni kell a fiatalokat e szörnyű tettre, elmondani a következő generációnak, hogy mi történt. Hozzátette, hogy fiatalabb korában ő is eljött ide, hogy lássa, zsidó testvéreink hogyan éltek itt, ha lehet ezt egyáltalán életnek nevezni. Ezután elimádkoztam a Kél málé ráchámim imát.

A közös kádis után a menet gyalogosan Birkenauba ment, ahol nemzetközi megemlékezést tartottak, majd a magyar küldöttség aznap este indult haza, Budapestre.

Biczó Tamás
kántor

Zsidómentő püspökre emlékeztek Szombathelyen

„Mondd el fiaidnak” címmel katolikus–zsidó találkozót rendeztek a vasi megyeszékhelyen a vészkorszakról és Kovács Sándor egykori szombathelyi püspök életmentő tevékenységéről. Dr. Veres András szombathelyi megyés püspök köszöntőjében elmondta: a helyi hitközség kezdeményezte a konferenciát. Prof. dr. Schweitzer József nyug. orsz. főrabbi történelmi jelentőségű eseménynek értékelte a zsidó-keresztény párbeszédet elősegítő tanácskozást, s a katolikus főpapok közül Kovács Sándor mellett megemlítette a zsidókért annak idején szót emelő győri püspököt, báró Apor Vilmost, valamint az erdélyiek híres püspökét, Márton Áront is.

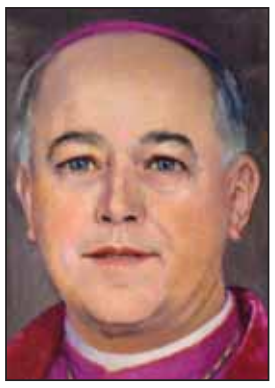

Kovács Sándor püspök (1893–1972)

A megemlékező konferencián neves közéleti személyiségek vettek részt, a Mazsihiszt Feldmájer Péter elnök és Zoltai Gusztáv üv. igazgató képviselte. Dr. Veres András után Benny Sharon, Izrael magyarországi nagykövetségének első beosztott diplomatája köszöntötte a résztvevőket, s elmondta: annak idején, 1942-ben, 15 férfi döntötte el a zsidóság megsemmisítését, de hatmillióan estek áldozatul. Felolvasták Görög János, Magyarország első izraeli nagykövetének levelét, amelyben a megértést elősegítő zsidó–keresztény párbeszéd fontosságáról írt.

A konferenciát ünnepi műsor és fogadás foglalta keretbe.

Megemlékezés a Páva utcában

Április 16-án a Páva utcai Holokauszt Emlékközpontban harmadik alkalommal adták át a soá emlékének megőrzéséért legtöbbet tevékenykedő személyeknek a Wiesenthal-díjat.

Ez alkalommal – tisztelegve *Weiner Leó* emléke, születésének 125. évfordulója előtt – még kis koncertet és kamarakiállítást is rendeztek. Továbbá a „Száműzött művészet” programsorozat keretén belül *René Roudaut,* Franciaország budapesti nagykövete és *Sándor Iván* Kossuth-díjas író szavaival megnyílt a „Késői hazatérés” címet viselő időszaki tárlat, olyan képzőművészek bemutatásával, akiknek származásuk okán el kellett hagyni Magyarországot.

A megemlékezésen a volt zsinagógában – ahol megindító látványként mintegy száz elpusztított zsidó felnőtt és kisgyermek fotója állt, alattuk mécsesek lobogtak – *Székely Gábor* kuratóriumi elnök mondott köszöntőt, hangsúlyozva a nap jelentőségét és a hely szellemiségét. Ismertette az emlékközpont céljait, egyebek mellett azt, hogy a fiatal generációval megismertessék a történelem e szégyenteljes fejezetét. A kuratóriumi elnök külön üdvözölte az eseményen megjelent túlélőket és zsidómentőket.

Emlékbeszédet a Wesley János Lelkészképző Főiskola rektora, *Iványi Gábor* tartott. Ebből közlünk néhány részletet.

„A mai napot egy tíz évvel ezelőtt folytatott országgyűlési vita tette a fakultatív visszatekintés emléknapjává, hatmillió testvérünk ördögi elpusztítása s köztük hatszázezer magyar honfitársunk fájdalmas és pótolhatatlan elvesztése feletti gyász alkalmává.”

„Az antiszemiták felé tett politikai számításból gyakorolt, elhibázott, felelőtlen, sőt bűnös gesztusnak kell tekintenünk a kommunizmus bűnei nagyságának a hitleri népirtás fölé helyezését. A népek történelme során az ilyen és olyan hitűek, bőrszínűek, anyanyelvűek közötti engesztelhetetlen ellentéteknek ártatlan emberek milliói estek áldozatul az elmúlt évezredekben. Ipari, technológiai módszerekkel, a halál gyárában azonban, a vasút teherfuvarozási kapacitását igénybe véve, csupán egyetlen népet szállítottak milliószámra értéktelen nyersanyagként kohókba: az európai (s közte a magyar) zsidóságot. Ez teszi a holokausztot egyedivé és különlegessé, s ez kötelez bennünket arra, hogy a soá áldozataira külön, más áldozatoktól elkülönítetten emlékezzünk.”

„Sokan (bár egyre nyugtalanabbul) még mindig félvállról veszik ezt a veszélyt. Mások csak rettegnek, vagy tehetetlenségüket hangoztatják. A rendszerváltás óta még soha nem volt ennyire fontos, hogy leleplezzük és azonosítsuk a demokrácia köntösében megjelenő újnáci magamutogatókat és azokat, akik a hatalom minél nagyobb megkaparintása érdekében tűrik, támogatják és kihasználják ezt a szégyenteljes magatartást. Elengedhetetlen, hogy emberségünket megőrizzük, bátrak maradjunk, és semmiféle közösséget ne vállaljunk a sötétség erőivel. Fájdalmas tanulság egyes baloldali erők számára, hogy aki követni akarja a politikai számításból kollaborálók nézeteit, mindent elveszíthet.”

A Simon Wiesenthal-díjat ez évben *Göncz Ferenc* iskolaigazgató és *Winkler Barnabás* építész kapta meg. Köszöntőt Székely Gábor mondott, a kitüntetettek szakmai pályafutását *Martinkovics Judit* ügyvezető-igazgató-helyettes méltatta.

A kamarazenekar kis koncertjét követően került sor a kiállítások megnyitására.

A nagyszabású rendezvényen számos magas rangú tisztségviselő jelent meg. A teljesség igénye nélkül: a Svéd Királyság, a Dán Királyság, a Holland Királyság, Kanada, Izrael Állam, a Francia Köztársaság, a Szlovén és a Szlovák Köztársaság nagykövetei, Németország, Lengyelország, az Egyesült Államok, Horvátország, az Egyesült Királyság nagykövetségeinek képviselői, *Arató Gergely* oktatási és kulturális minisztériumi államtitkár, *Csepregi András,* az Egyházi Kapcsolatok Titkárságának vezetője, *Feldmájer Péter,* a Mazsihisz elnöke, *Zoltai Gusztáv,* a BZSH és a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, *Batta András,* a Liszt Ferenc Zeneakadémia rektora.

(g-j)

Jubilál a Birnfeld Sámuel Könyvtár

A Szegedi Zsidó Hitközség Dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára 2010-ben ünnepli megalapításának 10. évfordulóját.

A kezdeteket az egykori Lőw Könyvtár néhány megmaradt kötete jelentette. Bibliotékánk elődje *Lőw Lipót* tudatosan gyűjtött könyvei, majd fia, Lőw Immánuel főrabbi legendásan híres gyűjteménye volt. Miután Lőw Immánuel az egyedülálló gyűjteményt a hitközségnek ajándékozta, évekig húzódott sorsáról a döntés (1940–48-ig). Ekkor 6219 kötetet tartalmazott (nyilvántartási listája felkutatás előtt áll). 1944-ben az állományt szétdúlták. Maradványait a Szegedi Somogyi Károly Könyvtárban helyezték biztonságba. Innét visszakerült a székházba, majd a könyvtár kuratóriuma a jeruzsálemi egyetemnek szándékozta ajándékozni, mint az eddig fellelt dokumentumok tanúsítják. Az értékes gyűjtemény valós sorsának kiderítése, majd publikálása folyamatban van. A hitközség fénykorában a zsidó iskola kb. félezer könyvvel rendelkezett. A későbbiek során – a 70-es évek körül – is létezett egy kollekció, melynek sorsa feltárásra vár. Ebből mintegy 5 kötet maradt meg. Néhány darab *dr. Papp Róbert* ex libriseiből emeli gyűjteményünk értékét.

Jelenleg birtokunkban az egykori bibliotékák töredékeként kb. 100 kötet van.

Ezen előzményekre építve kezdtük el működésünket, illetve hoztuk létre a Dr. Birnfeld Sámuel Könyvtárat.

A berendezés kiegészítését részben pályázat útján, részben *dr. Somló Zoltán* adományaként kaptuk. Technikai felszereltségünk kívánnivalókat hagy maga után, hiszen az állomány számítógépes feldolgozása nem megoldott. Anélkül a temetői adatbázis számítógépes feldolgozására sincs lehetőségünk.

Célunk a hitközség tagjainak művelődését, szabadidős tevékenységét segíteni. Továbbá jelentős feladatunk a tudományos kutatás támogatása, valamint a szegedi felsőfokú könyvtárosképzés gyakorlati helyeként is funkcionálunk.

Állományunk összetétele: szépirodalom, szakállomány (zsidó vallás, irodalom, történelem, Izrael stb.), továbbá rendelkezünk külön gyűjteménnyel és folyóiratokkal.

A gyarapítást pályázatok, ajándékozás segítségével, illetve snóderpénzből oldjuk meg. Jelenleg 3800 könyvvel rendelkezünk.

Könyvtárunk saját szakfolyóiratában ismertetések, hallgatói publikációk és könyvtári témájú cikkek jelennek meg.

Ábrahám Vera

GIORA SHARON FŐKÁNTOR

A legnagyobbak a nagyok között

Majse Preisz

Kiváló kollégám, a néhány évvel ezelőtt elhunyt *David Bagley* kanadai főkántor így osztályozta a kántorokat: nagy kántor – jó kántor – kántor – nem kántor. Az, hogy a kategóriák közti elválasztó vonalat hol húzzuk meg, teljesen egyéni elbírálás dolga. Kinek mi tetszik, mi az ízlése, aszerint osztályozza az általa ismert kántorokat. Egy azonban biztos: aki nem kántor, vagyis erre sem képessége, sem szakmai felkészültsége nem predesztinálja, az ugyanúgy jogtalanul bitorolja a „kántor" címet, mint az, aki akár orvosnak, akár jogásznak, vagy bármi másnak adja ki magát kellő végzettség és szakértelem nélkül. Senki, vagy csak nagyon kevesen merik jogtalanul azt állítani önmagukról, hogy orvosok, ügyvédek, hiszen tudják, hogy ez büntetendő cselekedet. Kevesen mondják azt is kellő végzettség nélkül (bár találkoztam már ilyennel), hogy rabbik, de a kántori pálya sajnos sok esetben mindenki prédája, és olyanok is viselik ezt a címet, akik semmit nem tettek érte, és felmutatni sem tudnak semmit, ami erre feljogosítaná őket. Úgy szoktam mondani: van olyan, aki életében néhányszor hétköznap reggel előimádkozott, vagy elénekelt néha egy vösomrut, és már kántornak tartja magát.

Gyakran tapasztalom, hogy milyen sokan viselik jogtalanul a számomra felemelő és tiszteletet érdemlő kántor címet. Ahogy ezt másutt is kifejtettem, más a kántor és más az előimádkozó vagy bál töfila. Számos hittestvérünk kitűnő előimádkozó, amiért tisztelet és elismerés illeti. A „von Haus aus", az otthonról hozott tudás, az illető zsidó szellemisége, egyéni vagy chéderbeli tanulmányokkal megszerzett tudása alkalmassá teszi, hogy előimádkozóként működjék, szolgálja gyülekezetét akár hétköznapi, akár esetleg sábbáti vagy ünnepi istentiszteleten. Feladata: tiszta, hibátlan, héberrel, többékevésbé megfelelő melódiákkal, érthetően és követhetően levezetni az adott istentiszteletet.

Nem kíván tőle senki kántori, még kevésbé énekművészi produkciót. Mégis sok kedves és jó szándékú testvérünk esik abba a hibába, hogy felkészültség nélkül kíván nemcsak előimádkozó, hanem kántor is lenni. Még többen kísérlik meg önmagukat „hivatalosan" is ebben a hízelgő fényben feltüntetni, így aztán minden ilyen jelenséget kissé gyanakodva, néha viszolyogva fogadok.

A kaliforniai Palm Springs város konzervatív templomának kántora voltam 1984 és 1997 között. Feladataim a sábbáti és ünnepi istentiszteletek levezetése mellett kiterjedtek az oktatás területére, az alkalmi funkciókra és a félünnepi, újhold napi Hállél imák recitálására, amennyiben ezt a gyülekezet kívánta (mert volt elég előimádkozni tudó bálbosz). Egy ilyen újhold reggelen, alighogy betértem a templomba, hozzám lépett egy meglehetősen igénytelen külsejű, de kellemes arcú, idős férfi. Alacsony, vékonydongájú kis emberke volt, őszbe vegyülő vöröses kecskeszakállal. Afféle „vigécnek", utazó kereskedőnek nézné az ember, ebből számtalan volt hittestvéreink között. Élénk szemei értelmesen csillogtak, amikor angolul megszólított: maga a cház'n? Igenlő válaszom után azt kérdezte: igaz, hogy maga magyar? Ismét igennel válaszoltam, mire ő azonnal magyarra váltott. Kissé törve, de érthetően beszélt, és azt mondta: én is az vagyok, Pesten is voltam cház'n.

Na, mondom magamban, megjött „az én emberem". Biztos az egyik kis „stibelében" előimádkozott egy-egy hétköznapon, és ettől ő már kántor.

– Igen? – kérdeztem kissé ironikusan. – És melyik templomban volt cház'n?

– A Kazinczy utcaiban.

Na ez merész, gondoltam. Végignéztem a kis zsidócskát azzal a gondolattal, hogy „mindjárt megfoglak én téged", hiszen a Kazinczy kántorait névről, legalább száz évre visszamenőleg el tudom sorolni.

– És mikor volt ön a Kazinczyban kántor? Melyik években?

Megjelölt egy mintegy 8–10 évet átfogó időszakot az 1920-as, 30-as évek során.

– Hogy hívják Önt?

–MAJSE PREISZ.

Kis híján elájultam. Előttem állt egy legenda. A Kazinczy utcai zsinagóga történetének egyik legnagyobb kántoregyénisége. Visszaemlékeztem egy-egy elbeszélésre, amit apámtól és másoktól hallottam: vézna, kis vörös zsidó volt, de micsoda cház'n!

– Ön... Ön... Majse Preisz?

Fejbólintással jelezte, hogy „igen".

– Ember, ön egy élő legenda, én kisgyerekkorom óta hallottam az ön nevét, úgy beszéltek önről, mint egy csodáról...

Majse zavartan mosolygott, lehajtott fejjel állt, majd rám emelte okos, fénylő szemeit, és szerényen ennyit mondott:

– Örülök, hogy még emlékeznek rám.

Megragadtam a kezét, átöleltem a vállát.

– Cház'n – mondtam –, ugye megtisztel minket, és imádkozik Hállélt?

– Örömmel – válaszolta magától értetődő természetességgel.

Az éppen érkező elöljáróimnak bemutattam, és néhány mondatban ecseteltem, kihez van szerencsénk. Híveim örömmel vették tudomásul a vendégkántor közreműködését, de gondolom, így ismeretlenül ők sem sokat vártak ettől a kicsi embertől. Rövid reggeli ima után sor került a Hállélra.

Majse felment, és elkezdte a bevezető áldást. Némán, megdöbbenve állt a közösség, ilyen csendet ritkán tapasztaltam a gyülekezetemben. Egy gombostűt ha leejtek, azt is hallani lehetett volna. Döbbenetes az a tudás, az a kristálytiszta héber szövegmondás... Lírai tenor hangjának hajdani fénye már kissé megkopott, de még mindig töretlenül, szép ívekben szárnyalt, melodikusan, kellemesen csengett. Minden szónak, minden hangnak értelme, jelentősége volt. Odaért a MIN HAMÉCÁR fejezethez... felsírt a hangja, ahogyan „a mélységből kiáltok Hozzád, és Te válaszoltál" szavakat mondta, énekelte.

Velem van Isten, nem félek, mit tehet egy halandó ellenem...?

Majd folytatta:

Nem halok meg, élni fogok, hogy dicsérjem az Örökkévalót.

Aztán győzedelmes erővel zengett:

Nyissátok meg előttem az igazak kapuit, hogy belépjek és hálát adjak Neki.

A Hállél igazi mélységei tárultak fel, a zsoltárok szelleme hatotta át a levegőt és a megjelentek lelkét.

Óriási „skajachok" kíséretében, végtelen szerénységgel jött le és ült mellém, én pedig szólni sem tudtam.

Együtt maradtunk istentisztelet után, beszélgettünk, közösen reggeliztünk. Elmesélte, hogy nyugdíjasként él, nagy ritkán előimádkozik, de csak a maga örömére. Aztán elköszönt, nem adta meg a címét, telefonszámát, csak annyit mondott: majd jövök újra, és felkeresem.

Nem jött, nem jelentkezett. Nem találkoztam vele többet. Csodaként éltem meg, hogy láthattam, hallhattam egyszer, hogy beszélhettem vele, felidézhettük együtt a pesti ortodoxia dicsőséges múltjának történetét. Beszélgetésünk alatt soha nem titulálta sem önmagát, sem engem kántornak, még kevésbé főkántornak. Úgy mondta: CHÁZ'N. A cházán szó jiddis változatát alkalmazta. Igaz, hogy a cházán szó közhasználatú fordítása kántor, de őt hallgatva rájövünk, hogy más egy kántor és megint más egy CHÁZ'N!!!

Azóta sokszor jut eszembe, hogy Isten angyalai egyszer, egyetlen feladat elvégzésére jönnek a földre. Emlékezzünk a három vándorra, akik meglátogatták Ábrahámot, vagy az ismeretlenre, akivel József találkozott, amikor testvéreit kereste, vagy akár arra az ismeretlenre, aki Manoachnak megjósolta a fia, Sámson születését! Megjelentek és eltűntek.

Az angyal héber megfelelője MÁLÁCH, ami követet, küldöttet is jelenthet. Ilyen küldött volt cház'n Majse Preisz. SLIACH CIBUR, a közösség küldötte volt, a szó legnemesebb értelmében.

Egy angyallal, egy küldöttel, egy csodával az ember csak egyszer találkozhat, és nem is mindig ismeri fel, hogy találkozott vele.

(Forrás: www.or-zse.hu)

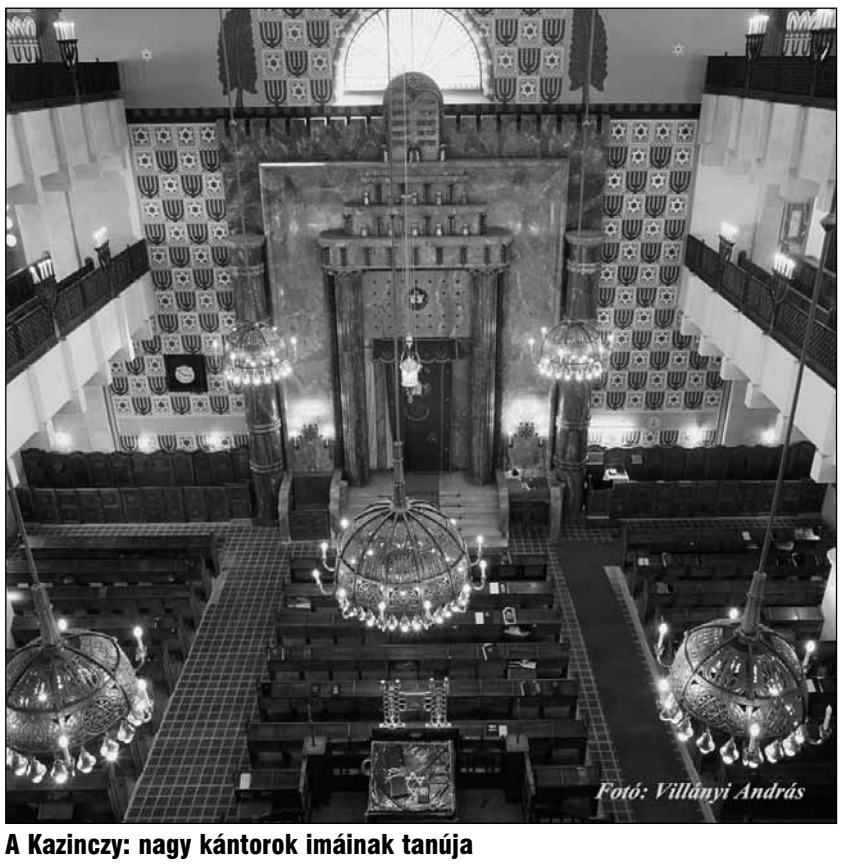

A Kazinczy: nagy kántorok imáinak tanúja

Eltemették Popper Pétert

Schőner Alfréd búcsúztatója

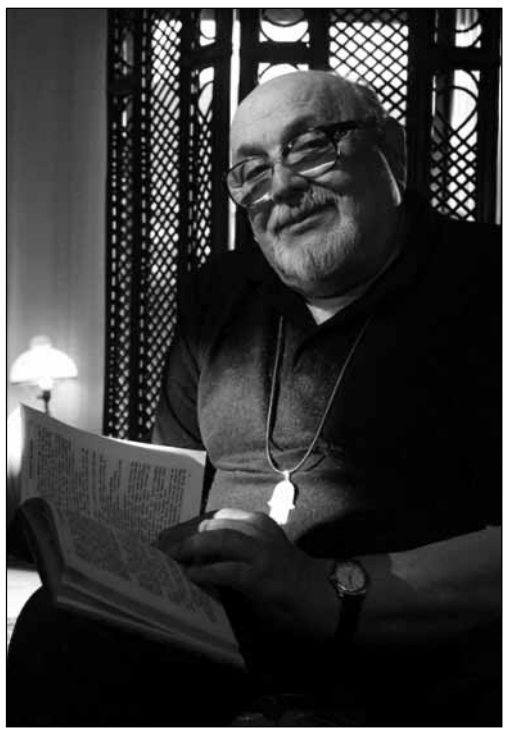

(Ritter Dorou felvétele)

Ha magam elé idézem mindig mosolygós arcát, csillogó szemét, lenyűgöző, egyéni beszédtónusát, akkor értem igazán a francia filozófus mondatát, hogy a stílus maga az ember. Mily érdekes, hogy szinte mindig fekete színű ruhákat vett fel. Fekete ingén, pulóverén vagy garbóján egyetlen, mondjuk úgy: díszítés volt található, az úgynevezett HÁMSZÁ, a kifeszített tenyér, amelyen a kéz öt ujja felfelé mutat. A fatalizmus ellensúlyozására szolgáló szimbólum ez, amely a zsidók, a muszlimok és a drúzok közös vándormotívuma, amelyben a világoskék szín és az 5-ös szám mágikus ereje elhárítja a megpróbáltatásokat. E kézjel mint szimbólum mindig ott díszelgett Popper ruháján.

Anyai nagyapja rabbi volt, aki először Ercsiben, aztán Apostagon, majd Budapesten az Aréna úti Hitközségnek volt főrabbija. Egy másik nagybátyja a Zsidó Gimnázium igazgatója, a Bethlen téri főrabbi volt. Miután családjában sok volt a rabbi és az orvos, Péter pszichológus hibrid mivolta e kettőből tevődött össze. Mondjuk úgy: vándor hajlama vezérelte a tudományokban és utazásaiban. Élt Indiában és tanított a Bar Ilan Egyetemen majdnem 4 esztendeig. Oktatott a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán, a Sambala Tibeti Iskolán, a Színművészeti Főiskolán, az ELTE-n és a Zsidó Egyetemen. Úgy érezte, hogy mindig vállalnia kell saját útkereséseit. A zsidósághoz elkötelezett hűségelem kötötte, intenzíven és elkötelezett mélységgel. Konok egyistenhívőnek tartotta magát. Meg volt győződve arról, hogy a világot a transzcendencia hatja át, s ahogy ő fogalmazott: „azt az egy transzcendenciát nagyon sok oldalról lehet megközelíteni, ahogy egy hegyet is nagyon sok oldalról lehet lefotózni, de az mégis ugyanaz a hegy".

Formalitásában kevésbé volt vallásos, de úgy értékelte: „Az ünnep ősi jelentése az, hogy egy nép, egy vallás életéből beemelem a legfontosabb történeteket a jelenbe, és örökkévalóvá teszem. Ahogy a Haggada mondja, ne úgy ülj itt, hogy emlékezel egy régi történetre, az egyiptomi kivonulásra, hanem úgy, hogy Te vagy az a zsidó, aki ma éjszaka kiszabadulsz a szolgaságból, s elmész a szabadságba. Tedd jelenné, örökös jelenné az ünnepet, ezt gondolom. Most van az az idő, amikor Isten beír a Sors könyvébe, most van az az idő, amikor lepecsételi, szóval ennek az örök jelennek a megélése a fontos."

1957-ben kezdte el oktatói munkáját, és szinte halála napjáig, azaz 53 éven keresztül tanított, nevelt, és ebből majdnem két évtizedet az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemen.

Irodalmi és tudományos munkásságát az eddig megjelent nekrológok már felsorolták. Az ezekben lévő tartalom feldolgozása az elkövetkezendő évek, évtizedek egyik nagy tudományos feladata lesz. Színdarabok, verseskötetek, tanulmányok, naplók, visszaemlékezések, filozófiai elmélkedések kerültek ki tollából, miközben tudományos érdeklődésének középpontjában természetesen a pszichológia, többek között az orvosi-klinikai pszichológia, a kriminálpszichológia, a valláspszichológia állt.

Búcsúlevelében így fogalmaz:

„Barátaim, fiam, lányom, szerelmeim, munkatársaim, szétszórt rokonaim, akik még itt-ott megtalálhatók vagytok, Magyarországon és a világ legtöbb országában, egyre magányosabban és egyre öregebben. A történelem által széttaposott öt nagycsalád, a Popperek, a Mandelek, a Najovitsok, az Adlerek és a Buriánok maradványai. S a periférián még a Spitzerek. Kik ezek az emberek? Főként magyar, német, cseh, erdélyi származásúak, akikből az első világháború idején a honvédség hősei, majd a fasizmus alatt a zsidóság halottai lettek."

A holokauszt árnyéka alól ő sem tudott szabadulni.

Olyan ember volt, aki tigrisként tudott harcolni az igazságért és végtelen empátiával azonosulni a szenvedő emberekkel.

Gyógyítóként meg tudta szabadítani betegeit a bűntudattól, s a vallást időnként mint csábító támaszt kínálta fel.

Egy ember, aki nem akarta a véleményét másra oktrojálni, aki kételkedett, aki kereste a bizonyosságot.

Egy tanítványa néhány órával ezelőtt ezt írta nekem: „Popper Péter 50 évvel ezelőtt, amikor 6 évesen nem köszöntem senkinek a szüleim válásakor, gyermekpszichológusként rávett az alkalmazkodásra."

Ő maga mégsem tudott alkalmazkodni, mert egy elkötelezett ideológia mentén nem a formalitást, hanem mindig és mindenekelőtt a tartalmat, az őszinteséget, a képmutatástól való mentességet és a hitelességet tartotta fontosnak.

Sok ezer embert tanított az egyetemi katedrától a kultúrházak közösségéig.

Másik tanítványa írta:

„Számomra Popper Péter mester volt a szó legteljesebb értelmében. Előadásaiból sugárzott a bölcsesség, humor és őszinteség, számos anekdota, meghökkentő és megható emberi történet."

Indiából visszatérve, illetve emlékeit felelevenítve többek között így ír:

Az öregkort még övezi valamilyen tisztelet. Indiában még a legrosszabbul élő idős előtt is, ha megőszül, megráncosodik, meghajolnak. Sokszor láttam, hogy ha egy öreg ember végigment a falun, egy kisgyerek kiszaladt valamelyik házból és virágot tett a lábához."

Mi most az emlékezés virágait, vagy inkább az emlékezés köveit helyezzük el, mikor búcsúzunk tőle.

Egyszer megkérdeztem tőle, melyik számára a Biblia legkedvesebb mondata. Dániel könyvének fejezetéből vette a választ, amely így hangzik:

„A tehetségesek világítanak, mint az égboltozat fénye, és akik sokakat igazságra visznek, világítanak, mint a csillagok, örökkön-örökké."

Nemzedékek tanítója, tudós és népnevelő, igazi Mester volt. A Dániel könyvéből vett – előbb idézett – mondat őrá igazán érvényes.

Zécher Cádik Livráchá!

Legyen áldott az emléke!

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Hittanoktatás a Hegedűsben (XIII. ker., Hegedűs Gy. u. 3.) minden csütörtök este fél hétkor. 06-20-311-9402.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Fogorvosi rendelőm címe: XIII., Szt. István krt. 4. III. 1. Tel.: 320-4778, 06-20-496-2223, dr. Virág Péter.

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbitestület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermekek körülmetélését vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbitestulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Könyvnyomtatás, színes nyomtatás, fénymásolás, plakátnyomtatás. Messinger: +36-20-934-9523, www.rcontact.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Tóratekercsek, tfilinek és mezüzék számítógépes ellenőrzése és javítása. Farnadi-Jerusálmi Márk. Telefon: 06-70-932-8275, e-mail: sofer@sofer.hu, weboldal: www.sofer.hu

Farkas Zsolt vízvezeték-szerelés, gázkészülék-javítás, lakásfelújítás. Tel.: 242-2028.

GYŰJTŐ VÁSÁROLJA magyar nemes festők műveit: Berkes Antal, Czóbel Béla, Deák-Ébner Lajos, Kádár Béla, Lotz Károly, Márffy Ödön, Molnár C. Pál, Scheiber Hugó, Szőnyi István, Vörös Géza stb. 06-20-476-7144.

24 m²-es üzlethelyiség kiadó a VII. ker., Síp utcában, hosszú távra. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5568 telefonon.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

GYŰJTŐ vásárol magas áron: ezüsttárgyakat, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat, gyümölcstálakat, evőeszközkészletet (hiányosat is), zsidó kegytárgyakat stb. 06-20-476-7144.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű és kisebb festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT,** 12 személyes evőeszközkészletet, cukordobozokat, gyertyatartókat, tálcákat stb. Kovács Margit és Gorka kerámiáit, herendi, meisseni, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali és asztali díszórákat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekretert, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa- és márványszobrokat veszek. (Hibásakat is.) Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: I. ker., BATTHYÁNY U. 10.** (Mária térnél). **TEL.: 201-6188, 06-20-323-4104.** E-mail: kastelyberendezese@t-online.hu

Fejfájásos és derékfájásos panaszaival forduljon hozzám. Dr. Rosenberg Ágnes ideggyógyász rendelése Budapesten, a Szent István krt. 10.-ben. Időpont-egyeztetés: 06-20-957-2975.

Fogtechnika! Fogsorok javítása, készítése, nyugdíjasoknak árkedvezménnyel. Igény szerint házhoz is megyünk. Bejelentkezés: +36-30-398-3107.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 3120 Ft
Külföldre 5760 Ft/év
USA és Izrael: 6240 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.
Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomtatás:
VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.
ISSSN 0133-1353

Rákóczi út elején csendes, egyszobás, összkomfortos lakás igényes turistáknak vagy hosszú távra kiadó. Tel./fax: 351-1615.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.–Murányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Idegenvezetés héber, angol és spanyol nyelveken, profi guide-dal. E-mail: koltaibalint@yahoo.com, mobil: +36-30-312-1277, web: www.yourguidebudapest.com

Antikvitás vásárol: festményeket, bútorokat, porcelánokat, díszórákat, csillárokat, **könyveket,** ékszereket, ezüsttárgyakat (evőeszközöket), bronzszobrokat, Zsolnay kerámiákat stb. Teljes hagyatékot, díjtalan kiszállással. Tel.: 281-3926, 06-30-462-8883.

Eladó zsinagógától 2 percre kétszobás, hallos, összkomfortos, loggiás új lakás, udvari parkolással, pincei sportszobával. 06-30-989-7172.

Tulajdonostól eladó zsinagóga szomszédságában, a Dohány és a Nagydiófa u. sarkán, liftes házban III. emeleti, galériázható, napos, 70 m²-es lakás két külön bejáratú szobával, új fürdőszobával, új cirkófűtéssel. Irányár: 19,5 millió Ft. 06-30-251-7696.

Idős, ápolásra szoruló, családtalan úr gondozását, eltartását vállalja középkorú hölgy. „Becsületes" jeligére.

Budán, a Lejtő úton 63% villarész eladó, klara0424@gmail.com

Idősgondozást, házvezetést vállalok. Izraeli gyakorlattal rendelkezem. Ivritül beszélek. 06-20-213-1458.

A Mazsihisz licites eljárással eladja Bp. XIII., Tátra u. 30/b szám alatti, 77 m²-es, kétszobás, összkomfortos lakását. Kikiáltási ár: 20 millió forint. Érdeklődni lehet munkaidőben a 413-5540 telefonon.

HÁZASSÁG

20 év tapasztalatával várom önt, amennyiben társra vágyik. Az emberi sorsok segítése, a társkeresés számomra hivatás. Nyugdíjasoknak kedvezmény. Elérhetőségeim: Györgyi asszony, 326-5989, reggel 8–10-ig, este 20–22-ig. E-mail: gyorgyi11@vivamail.hu

Entellektüel, 77 év körüli úr ismeretségét keresi jóérzésű, melegszívű asszony. „Jól jár velem" jeligére.

Tisztelt Adományozó!

Köszönjük, hogy az elmúlt években adója 1%-ával ortodox hitközségünket és iskolánkat támogatta. Kérjük, idén is segítse adója 1%-ával a Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközséget (technikai száma: 0107), másik százalékával pedig az Amerikai Alapítványi Iskoláért Alapítványt **(adószáma: 19700557-1-42)**. Adományát előre is köszönjük. Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség.

* * *

A Zuglói Talmud-Tóra Alapítvány Budapest ezúton köszöni a számára befizetett összesen 41 711 Ft-ot, mint a 2008. évre vonatkozó szja 1% utalását. Az összeget a chanukkai ünnepségre használtuk fel. Kérjük, idén is ajánlja fel személyi jövedelemadójának 1%-át részünkre.

Adószám: 18170696-1-42.

Az alapítvány az alábbi közhasznú tevékenységeket folytatja: szociális tevékenység, családsegítés, időskorúak gondozása, tudományos tevékenység, kutatás, nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység. Felajánlását előre is köszönjük. Kurcz Tamásné kuratóriumi elnök.

* * *

A Veszprémi Zsidó Örökségi Alapítvány köszönetet mond mindazoknak, akik 2008. évi személyi jövedelemadójuk 1%-át az alapítvány mint közhasznú tevékenységet folytató szervezet részére felajánlották. Az így kapott 69 748 Ft-ot a veszprémi kulturális örökség védelme alatt álló zsidótemető felépítményeinek biztosítására és a temető gondozására használjuk fel, a kuratórium döntése alapján. Reméljük, hogy a 2009. évről beadott bevallásukban még többen fogják 1%-os felajánlásukat alapítványunk részére megtenni, amit előre is köszönünk.

Adószámunk: 18927467-1-19.

* * *

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-ával támogassa a Magyar Hallássérült Zsidó Egyesületet (MHZSE), hogy minél több zsidó programhoz tudjunk segítséget nyújtani.

Adószám: 18055146-1-42
OTP-számlaszám: 11713005-20418083

Felajánlását előre is köszönjük.

Szigeti Györgyné elnök

* * *

Kérjük, ajánld fel a **Hillel Alapítványnak** adód 1%-át! Adószámunk: **18109070-1-41**

Alapítvány a Magyar Zsidó Ifjúságért (Almazsi)

Alapítványunk a Hasomer Hacair fő támogatója.

Köszönjük, hogy 2009-ben adójuk egy [illegible]kával minket támogattak. Kérjük ezúttal is a támogatásukat, hogy minél több programhoz tudjunk segítséget nyújtani. Alapítványunk közhasznú szervezet.

Adószámunk: 18160855-1-42

Kőszegi Lajos kuratóriumi elnök

A Mazsihisz Szeretetkórházért Közhasznú Alapítvány kéri, hogy személyi jövedelemadójának 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzen. Az alapítvány célja: a Mazsihisz Szeretetkórházban a korszerű betegellátási struktúra kialakítása, az intézmény egészségügyi, rehabilitációs, ápolási tevékenységének támogatása, továbbá a kórház mindennapos működésének – a hitéleti követelmények megtartásának – folyamatos segítése.

Adószámunk: 18173503-1-42

Köszönjük a támogatását!

* * *

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Igaz Emberekért Alapítvány
Adószám: 18040094-1-42

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki háláját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a vészkorszakban keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

* * *

Tisztelt Adományozó!

Kérjük, hogy adójának 1%-át a már 14 éve működő

Cödoko Zsidó Szoc. Nevelési és Kulturális Alapítvány

részére ajánlja fel.

Alapítványunk zsidó intézmények (kórház, szoc. otthon, klubok, oktatási intézmények) és a zsidó könyvkiadás támogatásával foglalkozik.

Adószám: 18049196-1-42.

Adományát előre is köszönjük. Az alapítvány kuratóriuma.

* * *

Kérjük, hogy az adójából a társadalmi szervezetek számára átutalható 1%-ról alapítványunk javára rendelkezzék!

Köszönjük! **Frankel Zsinagóga Alapítvány.** Adószám: **18114878-1-41**

* * *

Köszönetünket fejezzük ki, hogy több éven át személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Szegedi Zsinagógáért Alapítványt.** Most is erre kérjük: segítse elő a 107 éves csodás új zsinagóga és ugyanennyi idős székházunk – benne szociális otthonunk, imatermünk – rekonstrukcióját. Idén a zsinagóga öltözőjének felújítását tűztük ki célul a bevételből.

Adószámunk: 18451621-2-06

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

Az Alapítvány Kuratóriuma

* * *

Köszönetünket fejezzük ki, hogy személyi jövedelemadója 1%-ával támogatta a **Hagyomány Szegedi Zsidó Szociális Alapítványt,** amelynek fő feladata a szegedi szeretetotthon fejlesztése, a szegedi temető építményeinek helyreállítása, a hagyományőrzés. Kérjük, idén is legyen támogatónk.

Adószámunk: 18460887-1-06

Kérjük, egyidejűleg támogassa a **Mazsihiszt** is másik 1%-ával, **technikai száma: 0358.**

Az Alapítvány Kuratóriuma

* * *

Kérjük, támogassa adója 1%-ával a **Magyar–Zsidó Szabadsághárcosokért Emlékbizottság** célkitűzéseit.

Adószám: 18195321-1-42

Várjuk további adományok felajánlását a 11708001-20557937 számú bankszámlára.

Elérhetőség:
szabadsagharcos@freemail.hu,
info@zsidoszabadsagharcos.com
Tel.: 06-1-352-9153,
web: www.zsidoszabadsagharcos.com

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Máj. 7.	Szombat reggel Máj. 8.	Péntek este Máj. 14.	Szombat reggel Máj. 15.
Hősök	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.50	9.30	20.00	9.30
Vasvári P. u. 5. (Iubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.30	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bérkocsis u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.50	8.00	20.00	8.00
Alma u. 2.	19.50	8.45	20.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	19.00	7.30	19.00	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.30	18.00	9.30
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	19.50	9.00	20.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	19.00	8.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.50	8.00	19.50	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.50	8.00	19.50	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Május 2. vasárnap	Ijjár 18.	Lág báomer
Május 7. péntek	Ijjár 23.	Gyertyagyújtás: 7.45
Május 8. szombat	Ijjár 24.	Szombat kimenetele: 8.58 Újholdhirdetés
Május 13. csütörtök	Ijjár 29.	Jom kippur kátán
Május 14. péntek	Sziván 1.	Gyertyagyújtás: 7.54 Újhold
Május 15. szombat	Sziván 2.	Szombat kimenetele: 9.09

Programajánlat

MÁJUS

GENERÁCIÓK KLUBJA
(Hunyadi tér 3., félemelet)

Valamennyi klubprogram 15 órakor kezdődik!

3., hétfő: „Háromórai tea" Szirmai Zoltánnal

10., hétfő: Terézvárosi séták eseménysorozat, Deák Gábor, a Terma Zrt. művészeti igazgatója vezetésével

17., hétfő: Vendégünk Vencel György kántor

31., hétfő: Választottunk!? Beszéljük meg, László Miklóssal

A Down-szindrómások foglalkozása, a gyógytorna csütörtöki napokon, a megszokott helyen és időben lesz.

BUDAI MICVE KLUB
(II. ker., Frankel L. út 49.)

9. (vasárnap) 19.00: Májusi virágcsokor. Fiatal művészek kamarazenei estje. Műsoron: barokk, romantikus és 20. századi művek. Előadók: Balázs Adrienn szoprán, Szabó Barbara alt, Ozsvárt Viktória fuvola, Kulcsár Janka zongora.

16. (vasárnap) 19.00: Örökzöld dallamok. A zongoránál: Szirmai Zoltán.

23. (vasárnap) 19.00: Klubest. Filmvetítés, csevegés kávé és tea mellett. Ez alkalommal a Vejedre ütök c. magyarul beszélő amerikai komédiát tekinthetik meg vendégeink.

25. (kedd) 16.00: WIZO-ülés.

30. (vasárnap) 19.00: Beszélgetés Váncsa Istvánnal, az Élet és Irodalom közismert munkatársával, a nagy anekdotázóval, a politika szarkasztikus figyelőjével és a gasztronómiával is foglalkozó ínyencmesterrel. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor.

Állandó programjaink:

Május 3-án, 10-én, 17-én, 31-én (hétfőnként) 16.00 órától karbantartó torna csontritkulásos betegeknek. A foglalkozást, melynek díja 400 Ft/fő/alkalom, Halmosi Ágnes gyógytornász tartja.

Május 6-án, 13-án, 27-én (csütörtökönként) 18.00 órától Frankel Baráti Kör. Csevegés, társasjáték, kártya, sakk. Várjuk új tagok jelentkezését!

Péntekenként (az istentisztelet előtt fél órával) talmud-tóra oktatás 2–13 évesek részére. Információ: 06-30-508-5088.

Hírek, események röviden

– **Névadás.** Peszach félünnep szombatján örömteli eseményre gyülekezett a közösség a Hegedűs Gyula utcai zsinagógában. Szimon és Támár Kikozásvilinek kislánya született. Ünnepélyesen hívták fel az édesapát a tórához, ahol Deutsch László főrabbi a Dániel(!) nevet adta az újszülöttnek. A meghitt esemény alkalmából a kislány szülei ebéddel kedveskedtek a hittestvéreknek.

– **Adományok.** Szegő László 40 000 Ft-ot küldött a Szeretetkórház betegeinek.

Halálozások

Fájdalommal tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy a drága édesapa és nagypapa, *Béder Miklós,* életének 93. évében békésen elaludt. Gyászolja lánya: *Éva,* unokája: *Anikó,* testvére: *Rózsi,* rokonai és barátai. *(X)*

Megtört szívvel értesítjük barátainkat és ismerőseinket, hogy a drága feleség, édesanya és nagymama, *Neumann Lajosné* szül. *Hochauser Irén* (*Ica*), életének 88. évében elhunyt. Gyászolja férje: *Laci,* fiai: *Péter* és *Tamás,* menyei: *Rózsa* és *Kriszta,* unokái: *Zsuzsi, Dóri, Emil, Gábor* és *Dani,* rokonai és barátai, valamint mindazok a pásztói emberek, akik szerették. *(X)*

92 éves korában elhunyt *Michel Andorné, Erna.* Mindig a családjáért küzdött, dolgozott. Gyászolja unokahúga, *Zsuzsa* és férje, *Péter,* gyermekeik és azok családjai. *(X)*

Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
  Időszaki kötelező ellenőrzése
  (2008. XL. tv. 89.§ [6])
- Vízóraszerelés
- Fűtésszerelés, fürdőszoba-felújítás

FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

KÁNTOR VOLTAM ÉSZAKON

Göteborg 4.

Szertartásaim

Ez tényleg külön fejezetet érdemel. Voltak esküvők, bár-bát micvák, temetések, szederek és még sok más...

Induljunk el „visszafelé”, kezdjük a temetéssel. Ez volt a legnagyobb hatással rám valamennyi szertartás közül, mert e köré sűrűsödött a svéd zsidó életfelfogás, amely oly idegennek tűnt számomra, mintha mondjuk a Vatikánban kellett volna sálos szöudotot tartanom.

Sommerfeld úr (a kevés echte svéd egyike) volt a chevra vezetője, ő szervezte a végső utat. A teremben felsorakoztak a gyászolók, de ez volt az első és egyben utolsó része is a temetésnek, ami hasonlított az itthoni szomorú szertartáshoz.

Kántor énekel, rabbi beszél, a közönség – enyhén szólva – egykedvűen hallgatja. Már néhány hónap után feltűnt, hogy ha a zsinagógában, utcán stb. bármelyik hittestvérünket megkérdeztem: hogy tetszik lenni, a vá-

Annyi súlyú ezüst volt a tórákon, mint maga a tekercs

lasz kivétel nélkül (!) úgy hangzott: köszönöm, remekül! A babonásabbja még le is kopogta.

Néhány hét múlva temettük az illetőt...

A másik, csak nekem feltűnő viselkedésforma okáról kedves barátom világosított fel. Nevezetesen: miként lehetséges, hogy bárki bárkijét temeti, ne adj Isten, szülő a gyermekét, soha nem látom, hogy akár egy könnyet is ejtene. Persze hogy nem – válaszolta. Ez nálunk magánügy! Nem tartozik a többiekre! Majd otthon!

A koporsót ezután letolták a sírgödörhöz, és... otthagyták. Innen a rabbi vezetésével visszatértünk a ravatalozóba, ahol minchát imádkoztunk, s amikor vége lett, gondoltam, megyünk vissza elhantolni a halottat. Tévedtem (nem először). Ott maradt a gödör szélén temetetlenül, kérdésemre a válasz: jön az ember, és majd a kotrógéppel...

Vallásos Elemér barátomnak egy szava sem volt ehhez, nyilván ennek halachikus alapjairól nem kérdezte meg a rabbiját...

Esküvők, avatások és betérések

Szép és gazdag körítéssel és vacsorával látták el ezeket az örömteli szertartásokat. Valóságos versengést rendeztek a családok, ki csinálja szebben. És svéd, amerikai „beütésekkel”. Itt jegyzem meg, a sok országból érkezettek közül csak az amerikaiaknak járt ki a kóved.

E vacsorákra a rabbi és a kántor automatikusan meghívottaknak tekinthették magukat. De nem ám a közvetlen családtagjaik. Ha azokat nem hívták külön, hiába is kerestem a bejárati ajtóra kifüggesztett, gondosan megszerkesztett térképpel és ülésrenddel ellátott poszteren a nevüket – nem volt ott.

Ha családhoz hívják meg az embert, mondjuk ebédre, a helyi szokásnak megfelelően a hazaérkezés után vissza kell telefonálni, ismétlem, kell, és megköszönni és megdicsérni, akkor is, ha már az eljövetelkor ezt megtette a vendég – mégpedig a pontosan előírt szavakkal!

A betérésekről. Arról már írtam, hogy a rabbi mi mindennel foglalkozott a templomon kívül. Ennek a zsinagógában is látható jele volt, amikor jövendő zsidó tanítványai csoportosan jelentek meg az istentiszteleten, nem mindennapi látványt kölcsönözve Isten házának. Ennyi szőke, kék szemű, magas, potenciális zsidót azt hiszem, sehol a világon nem látni.

Hogy a göteborgi betérést hogyan fogadták el a nagyvilágban, azt nem tudom. Stockholmban elfogadták...

Kórus különös körülmények között

A talmud-tóra mellett kórusszervezéssel is megbízott Elemér, ami azért látszott nehéz feladatnak, mert a próbák ugyan koedukáltan folytak, viszont a zsinagógában a kórus nőtagjai fent ültek a karzaton, a férfiak lent. Túlzás lenne azt állítani, hogy ennek következménye a sztereó hangzás lett volna...

Elemér is belépett a kórusba, sőt, ő irányította a próbákat, tanácsaival segítette munkámat, megmondta, mikor mit és hogyan énekeljünk... Neki is meg kellett volna hálásan köszönnöm (akárcsak a nyakkendőgyárosnak) páratlan odaadását, és nem kellett volna azzal hencegnem, hogy én már akkor a Kazinczy utcai ortodox zsinagógában énekeltem Fisch József mellett, amikor ő még nem is látott belülről zsidó templomot...

Jom kippurkor nem mondott semmit, tehát valószínűleg tetszett neki kettősöm egy fiatal leánnyal a Kövákorászban, amikor is partnerem mindössze 10-15 méterre ült fölöttem az emeleten...

A hétköznapi minjánok az ún. ortodox imaházban voltak, ami legalább hasonlított a mi neológ istentiszteleteinkhez, de a főtemplom félig reform, félig konzervatív stílusától tényleg messze állt. Ez meglátszott a látogatók életkorán is – idősek voltak.

Miért volt nehéz a tórát megtartani?

Mert legalább annyi súlyú ezüst volt rajta, mint maga a tekercs. Sábbátonként még hagyján, de szimchát tórakor...

Szombaton csak harmadát kellett lejnolni az itthoninak, mivel 3 éves ciklusra osztották fel Mózes öt könyvét (nem ellenkezik a háláchával!). Igaz, így kevesebb idő jutott a beszélgetésre.

Az esti imák a Má tovuval kezdődtek és csoportos kádissal végződtek. A csoportos azt jelenti, hogy a kádismondók kijöttek a helyükről, és a kántor mellett mondták el a gyászimát. Amikor ennek okáról megkérdeztem kint élő barátomat, felvilágosított: hogy ne zavarják a többieket... Megint tanultam valamit.

Az adó, az igen!

Amikor közgyűléseinken hallom a panaszokat, hogy pénzbeszedőink sokszor hiába járkálnak a hívekhez, eszembe jut a kinti rendszer, amely a valahová tartozás érzését erősíti.

Az emberek – szó szerint – beiratkoznak a hitközségbe, és innentől kezdve jövedelmük arányában adót fizetnek a közösségnek, sőt, az összeget leemelik az illető bankszámlájáról. És ekkortól a születéstől a halálig minden szolgáltatás ingyenes! Snóderolás sincs.

Haza, haza!

Ötven felett, noch dazu Bikaként, nehéz az alkalmazkodás. A városi könyvtárban naponta elolvastam a pár napos Magyar Nemzetet. És hallottam, hogy bevezették a világútlevelet. És Zuglóból naponta(!) jelentkezett Fruchter barátom, és hívott vissza. Az akkori elnök (ma a Mazsihisz külügyi osztályának vezetője) személyesen is meglátogatott, másik hívem „elintézte”, ha hazajövök, én leszek a Dohány rabbija... Nagy ajánlat volt ez akkor, abban a helyzetben, amikor „sameszba” sem vettek!

Érett a szakítás. Megérett. És egy este összeült a Fülmektige (a „teljhatalmú tanács”). Volt ugyan elnök is, de annak hatalma az egykori Göncz Árpád-féle köztársasági elnökével volt egyenlő...

Megkérdezték, miért „nem fogadok szót” főnökömnek? Miért nem követem tanácsait? Kedves barátom vállalta a tolmács szerepét, mert azért 7-8 emberrel még nem tudtam szimultán vitatkozni. Az álmoskönyv szerint sem jelentett sok jót a következő példabeszédem.

A kántorság egy szakma, meg kell tanulni, gyakorolni kell, mint minden mást. Mi lenne, mondám, ha önök közül valakinek hamburgersütödéje lenne a városban (akkor jött divatba), én pedig bemennék az üzletébe és ott tanácsokat adnék, melyik oldalán kell betenni a húst az olajba, milyen fűszereket adjon hozzá stb. Magyarul: én sem szólok bele az ő szakmájába, ő se tegye!

Hogy felállva tapsoltak volna, az túlzás, de ezen az estén is kiderült számomra, a mindenkori kántorok és rabbik miért oly feltűnő gyakorisággal hagyják ott ezt az „aranykalitkát” (a helyiektől hallottam ezt a jelzőt), s lesz elegük a göteborgi Församlingenből.

Amikor bárhol arról beszélgettek, hányadik vagyok a sorban, ellentmondó adatok merültek fel. Magyar járt már náluk, nem is egy... Így kedves rabbi kollégám is (most Németországban él), akiről elborzadva mesélték, hogy egy csodálatos apartmant biztosítottak számára a tengerparton, de a hálátlan, amikor érdeklődtek nála, hogy tetszik, azt válaszolta: gyönyörű a kilátás, mert naponta látom, hogy innen indulnak a hajók Európába.

Ezt a sértést máig nem felejtették el.

Végül: szakítás, kamionos költözködés haza, menekülés a kapitalizmusból – hová is? Egy esztendőre a régibe, aztán utánam jött... utolért.

Egy keletnémet újságíró mondta a rendszerváltozás után: **amit a szocializmusban a szocializmusról tanítottak nekünk, az mind hazugság volt. Amit a kapitalizmusról, az igaz!**

Vége

Kardos Péter

LAKÁS, ÉPÜLET FELÚJÍTÁSA

- Alpinista módon homlokzatjavítás, tetőfedés
- Festés, mázolás, tapétázás, csempézés
- Műszaki vezetés, árajánlat-készítés hitelfelvételhez is

FRANK (alapítva: 1892/1972)
Tel./fax: (1) 331-5743
E-mail: frank1063@t-online.hu
Munkadíjból 5% kedvezmény!

Visegrádi turisztikai együttműködés

Zoltai Gusztáv beszél

A BZSH Zsidó Idegenforgalmi és Kulturális Központjának (ZSIKK) kezdeményezésére a Hitközség Síp utcai Dísztermében találkoztak a visegrádi országok zsidóörökség-turizmussal foglalkozó szervezeteinek meghívott képviselői.

Vadas Verának, a ZSIKK igazgatónőjének megnyitója után *Zoltai Gusztáv,* a Mazsihisz és a BZSH ügyvezető igazgatója köszöntötte a megjelenteket, hangsúlyozva, hogy az esemény kísérőrendezvénye az Európai Unió által a Közép-magyarországi Regionális Operatív Program keretében támogatott „A zsidónegyed kapuja” és „A Goldmark Terem és a kapcsolódó helyiségek turisztikai fejlesztése” című programoknak, melyek a Dohány utcai zsinagóga, a Magyar Zsidó Múzeum és a Goldmark Terem nagyarányú fejlesztését célozzák a 2009–2011 közti időszakban, új szolgáltatásokat bevezetve.

Ezután országonként előadások hangzottak el a helyi kulturális örökségről. Magyarországot *Illés András* az idegenvezető szemszögéből mutatta be. *Toronyi Zsuzsanna,* a Magyar Zsidó Levéltár főlevéltárosa intézménye gyűjteményének a turizmusba való bekapcsolódási lehetőségeiről beszélt. *Vajda Márton* ismertette a Jewinform zsidó információs honlap (www.jewinform.hu) céljait.

A Szlovák Zsidó Örökség Központ vezetője, *dr. Maros Borsky*, a Pozsonyi Zsidó Hitközség alelnöke részletesen leírta a Szlovák Zsidó Örökség Útját, megemlítve kiterjesztésének lehetőségét a többi visegrádi országra is, majd közreadta az út frissen megjelent, reprezentatív katalógusát.

A krakkói Galicia Jewish Museumot két fiatal munkatársa mutatta be, *Jakub Nowakowski* vezetésével.

Csehországot a Prágai Zsidó Hitközség elnökének, *Frantisek Bányainak* kérésére a budapesti Cseh Centrum igazgatója, *Michal Cerny* képviselte.

Érdekesség, hogy „A zsidónegyed kapuja” projekt keretében a Magyar Zsidó Múzeum állandó kiállítására készülő audioguide elérhető lesz cseh, szlovák és lengyel nyelven is.

Bízunk abban, hogy a budapesti konferencia hosszú távú és gyümölcsöző együttműködést indított el, melyhez a jövőben minél többen csatlakoznak majd.

PT

BELVÁROSI EGÉSZSÉGCENTRUM

INGYENES MÉRÉSEK!
- hallásvizsgálat
- vérnyomás mérés
- vércukorszint mérés

Információ, bejelentkezés:
1132. Budapest, Visegrádi u. 15.
236-07-55

- **Fül -Orr -Gége, Hallásvizsgálat** (analóg, digitális, fülben és fül mögött viselt hallókészülékek és tartozékok nagy választéka és szervizelése)
- **Fülzúgás terápia**
- **Pszichológia**
- **Belgyógyászat, pszichoszomatika**
- **Gasztroenterológia** (diétás szaktanácsadás, IBS, reflux...)
- **EKG vizsgálat, UH diagnosztika**
- **Nőgyógyászat, terhes gondozás**
- **Érrendszeri betegségek vizsgálata** (érszűkület, visszér...)
- **Gyógyászati segédeszközök és egészségmegőrző termékek**

Keresse a **hírlap**árusoknál és az **Inmedio**, **Relay** boltokban!

PÓNEM magazin

225 Ft

Előfizetés:
Pónem, 1242 Bp., Pf: 294,
email: ponem@freemail.hu

MARGITAI ÁGI